

G H E N D T S C H E T Y D I N G H E N

Tweemaandelijks Kultureel Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring Gent V.Z.W.

Redactie-adres : Sint-Lievensdoorgang 1, 9000 Gent.

4de Jaargang, nr. 5

15 september 1975

Voorzitter : G. Hebbelynck
Onder-Voorzitter : H. Collumbien
Secretaris : R. Van Geluwe

Penningmeester : A. Verbeke
Ruildienst : Van Geluwe-Eggermont A., Maïsstraat 235, Gent
Secretariaat : Maïsstraat 235, Gent. - Tel. 26 23 28

Postrekening : 000-105.04.73-60 - Heemkundige en Historische Kring
Gent, Koggestraat 14, Gent
Lidgeld : 175 fr. per jaar

INHOUD

	blz.
Gent in 1845	159
Citadelherinneringen	168
Het Groot Schietspel te Gent in 1498	177
De Draak van het Belfort	182
De Plechtige Intrede van de Markgraaf van Prié te Gent op 18 oktober 1717	185
Bibliografie	191
Vraag en Antwoord	193
Bibliotheeknieuws	195
Aanvullende ledenlijst	196

Verantwoordelijke uitgever : G. Hebbelynck, Voorhoutkaai 40, Gent
Elke auteur is alleen verantwoordelijk voor zijn bijdrage

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Gent en van het
Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

OP ZONDAG 28 SEPTEMBER GELEID BEZOEK AAN DE RESTAURATIEWERKEN AAN DE SINT-NIKLAASKERK. BIJEENKOMST OM 10 U 15 AAN DE KERK.

OP ZONDAG 26 OKTOBER OM 10 U 15 IN DE BOVENZAAL VAN "HET DAMBERD" KOORNMARKT, GENT : VOORDRACHT DOOR DE HEER A. BRIJSSE OVER : "HET VOLKSLEVEN OP DE MUIDE".

OP ZONDAG 16 NOVEMBER OM 10 U 15 IN DE VOORDRACHTZAAL VAN DE KREDIETBANK, KOUTER TE GENT : VOORDRACHT MET DIAPROJECTIE (KLEUR EN WIT-ZWART) DOOR DE HEER G. HEBBELYNCK OVER "HET OUDE GENT GEZIEN DOOR SCHILDERS". (BOULANGER, DE NOTER, ENZ.)

HET INFORMATIECENTRUM

zal opnieuw open zijn vanaf de 1ste zondag van september, van 10-12 u. Deze maandelijksse bijeenkomsten in de bovenzaal van het café DAMBERD zijn bedoeld om het contact tussen het bestuur en zijn leden te bestendigen en oplossingen te vinden aan eigen Gentse problemen.

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Nummers van de vorige jaargangen zijn verkrijgbaar aan 20 fr. in het informatiecentrum, de eerste zondag van de maand

jaargang 1972 : nrs. 10 en 11

jaargang 1973 : nrs. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

De volledige jaargangen 1974 en 1975 zijn verkrijgbaar tegen de prijs van 175 fr. (afhalen in het Damberd) of tegen 200 fr. (verzendingskosten inbegrepen).

ZOEK JE EEN PASSEND GESCHENK ?

SCHENK EEN ABONNEMENT OP GHENDTSCHÉ TYDINGHEN.

GENT VAN 1841 TOT 1850

Deel VI 1845. De aardappeloogst mislukt

Was in de jaren 1840-1844 de armoede te Gent groot, toch was de toestand nog niet uitzonderlijk. In Oost- en West-Vlaanderen heerste er reeds enkele jaren een zware economische crisis door de teleurgang van de vlasbewerking (spinnen en weven) als huisarbeid. (zie : G. Jacquemyns : Histoire de la crise économique des Flandres 1845-1850). Deze crisis had echter weinig invloed gehad op het economisch leven te Gent. Met 1845 echter gaan we zeer zware jaren tegemoet.

In 1845 komt er practisch geen verandering in het stadsbeeld. Een aantal houten balustraden langs de vaarten worden door ijzeren vervangen. De straatnaamborden zijn practisch onleesbaar geworden en worden door gegoten borden met letters in reliëf vervangen; de letters worden verguld; de platen kostten 7,50 fr. per stuk.

Het Liefdadigheidsbureau steunt 3365 behoeftige gezinnen, tellende 14.820 personen; daarbij worden nog tijdelijk 2.625 gezinnen geholpen. In totaal : 25.120 personen; dit getal vertoont een geringe stijging bij vorig jaar, maar straks zal de toestand tragisch worden.

15 januari : De nieuwe zalen van de maatschappij La Concorde worden ingehuldigd. De feestrede werd uitgesproken door Hip. Rolin. Metdepenningen bracht een feestdrank voor de volksvertegenwoordigers Delehaye, Manilius en D'Elhougne. Hip. Rolin was geboren te Kortrijk in 1804; hij behaalde het diploma van doctor in de rechten te Gent in 1827 en studeerde te Berlijn bij Hegel en Schleiermacher. Hij vestigde zich te Gent als advocaat en werd voorzitter van de liberale associatie. Hij was schepen vanaf 1843 en wordt minister van Openbare Werken op 18 juli 1848 in het ministerie Rogier. Hij was ook volksvertegenwoordiger van 1848 tot 1852. In augustus 1850 geeft hij zijn ontslag als minister en na 1852 verlaat hij het politiek leven. Hij woonde in de Savaanstraat 13 en was gehuwd met de dochter van Hellebaut, de laatste primus van Gent. Rolin overleed in 1888. Zijn zoon Gustaaf Rolin-Jacquemyns, geboren te Gent in 1835, zal minister van Binnenlandse Zaken zijn van 1878 tot 1884, waarna hij jaren lang raadgever zal zijn van de koning van Siam en er het staatsbestuur grondig zal hervormen.

29 januari : Ferd. Vandercruyssen, de oudste koetsenmaker te Gent gevestigd in de Holstraat, die in november 1844 verscheidene rijtuigen naar Valparaiso in Chili zond, heeft opnieuw vijf rijtuigen gemaakt ter bestemming van Batavia, waaronder vier Victoria's op vier wielen en een Frans cabriolet op twee wielen. Ook het paardetuig werd in de werkhuizen Vandercruyssen gemaakt. De rijtuigen zijn per boot naar Rotterdam gebracht, vanwaar ze zullen verzonden worden naar Batavia.

Een meesterknecht vergezelt de rijtuigen.

1 februari : De gemeenteraad keurt een reglement op de voetpaden goed. In de motivering wordt vastgesteld, dat er feitelijk geen voetpaden zijn of wat thans bestaat, zeker niet als trottoir kan beschouwd worden. De voetgangers worden gehinderd door "les obstacles de toute espèce qui encombrent les trottoirs". Als hindernissen worden vermeld trappen, keldertrappen, balustraden, afvoerpijpen voor regenwater en afvalwater. "Quant à l'aspect de nos trottoirs considérés comme ornement de la ville, nous dirons simplement sans crainte d'être démentis que par leur mauvaise construction, leur irrégularité, la mauvaise qualité et la bigarrure des matériaux et par les débris que charient et y déposent les eaux ménagères, ces trottoirs présentent l'aspect le plus désagréable". Het reglement bepaalt, dat overal waar het nuttig is, voetpaden zullen aangelegd of vernieuwd worden. Het voetpad zal 10 tot 15 cm hoger liggen dan de rijweg en een helling hebben van 2 tot 3 cm per meter breedte. Het regenwater en het afvalwater moeten afvloeien langs een buis in gietijzer onder het voetpad. De kelderramen mogen slechts 30 cm op de openbare weg uitspringen en moeten bedekt worden met een ijzeren netwerk. In de toekomst zullen de ingangen van de kelders niet buiten de aflijning mogen komen; de bestaande toegangen werden voorlopig toegelaten. De trappen aan de huizen mogen maximum 18 tot 25 cm buiten de aflijning uitsteken als het voetpad minimum een meter breed is. De aanleg van de voetpaden kwam gedeeltelijk ten laste van de stad en gedeeltelijk ten laste van de eigenaar : 1/3 indien geen gedoogzaamheid, de helft in geval van een toegelaten gedoogzaamheid, 2/3 in de overige gevallen.

2 februari : In het huis Trossaert-Roelants in de Voldersstraat werd het borstbeeld van prof. Kluyskens in brons gegoten. Ook het gieten van het standbeeld van Simon Stevin, dat te Brugge zal worden opgericht, is aan dit huis toevertrouwd.

22 februari : Metdepenningen verzoekt de gemeenteraad aan de regering een schrijven te richten in verband met de invoerrechten op het suikerriet. Metdepenningen noemt de suikerraffinaderijen "une des principales industries de la ville". Hij verklaart, dat de meeste werklieden thans werkloos zijn. Volgens de Wegwijzer voor 1845 waren er te Gent 15 suikerraffinaderijen, waarvan vijf over een stoommachine beschikten.

In verband met de komende volkstelling verzoekt de gouverneur de gemeentebesturen er voor te zorgen, dat alle huizen een huisnummer hebben. Vroeger hadden de huizen een naam, die voorkwam op een uitsteekbord. De nummering van de huizen werd ingevoerd in 1786. De stad zal een aanbesteding uitschrijven voor het schilderen van de huisnummers; de kosten zijn ten laste van de eigenaars.

26 februari : Het komt ons voor, zegt de Gazette van Gent, dat het hoekhuis van het Engelandgat en het St.-Michielsplein en voornamelijk het volgend huis, het huis van prof. Verbeeck alsook het huis van de erve van Van Peteghem schijnen te roepen "We hebben hier lang genoeg gestaan; dat andere in onze plaats komen". Het huis van majoor Finet spreekt een andere taal : "Ik ben hier sedert korte tijd". Het is wenselijk, dat het eng, duister, gevaarlijk en tochtig windgat, genaamd Korte Onderbergen in een schone straat zal veranderen.

22 maart : De gemeenteraad keurt een buitengewone toelage van 7.500 fr. goed voor het Weldadigheidsbureau, gezien het groot aantal behoeftigen wegens de strenge winter. Rolin verklaart "En ce moment un grand nombre de nos concitoyens est en proie à la misère". Hij verzoekt de gemeenteraad aan de regering een schrijven te richten in verband met de wet op de invoer van het graan.

5 april : De gemeenteraad bespreekt de verbinding tussen het station en de haven. Voor de aanleg van deze verbinding moeten een aantal grote werken worden uitgevoerd. Wegens een aantal problemen zal deze verbinding eerst een tiental jaren later worden verwezenlijkt.

10 april : Het schrijven aan de regering in verband met de invoerrechten op het graan wordt in de gemeenteraad goedgekeurd. Uit dit schrijven blijkt duidelijk de tegenstelling tussen de belangen van Gent als nijverheidsstad en de belangen van het platteland. Het rapport verklaart, dat het niet wenselijk is "d' élever le prix des denrées de première nécessité à un taux qui fasse enchérir la main-d'oeuvre au point de ne plus nous permettre de concourir sur les marchés étrangers". Verder wordt vastgesteld, dat elke blijvende verhoging van de graanprijzen een verhoging van de pachtprizen voor gevolg heeft, waardoor de landbouwers geen voordeel hebben van de stijging van de prijzen van de landbouwproducten.

6 juni : De Gazette van Gent stelt vast, dat een bedelaar zich regelmatig ophoudt aan de St.-Baafskerk en in de Voldersstraat. "We begrijpen niet waar deze geprivilegiëerde klant het recht haalt tot bedelen, terwijl honderden anderen, nadat ze wegens bedelarij door de rechtbank tot correctionele straffen verwezen worden, naar het bedelaarshuis te Brugge gestuurd worden.

10 juni : Voor de Kamers werden verkozen : Delehay, advocaat; Manilius, fabrikant; Desmaysière, gouverneur (er was nog geen onverenigbaarheid tussen een openbaar ambt en een politiek mandaat), Kervijn, grondeigenaar; De Saegher, procureur des Konings; d'Elhougne, advocaat.

25 juni : De 79e tentoonstelling van bloemen en planten wordt geopend. De Gazette van Gent herinnert er aan, dat reeds in 1676 H. J. B. Reyn-

tjes, kloosterling in de St.-Pietersabdij, een verhandeling schreef over de bloementeel: "Den Sorghvuldighe Hovenier", gedrukt bij Manilius te Gent. (Zie Bibliografie gantoise deel II, blz. 167).

30 juni : Op maandag 30 juni tijdens de Gentse kermis werd in de Troonzaal op het stadhuis het borstbeeld van Jacob van Artevelde ingehuldigd, dit te herdenking van de 500e verjaring van de dood van Jacob van Artevelde.

26 juni : In de gemeenteraad wordt de Houtlei besproken. De vraag wordt gesteld : "Est-il possible de maintenir le canal du quai au bois dans une situation normale et telle qu'il soit incessamment navigable et que ses eaux n'exhalent plus des miasmes infects". Er wordt bemerkt "que les riverains, qui ne se permettent que trop souvent de jeter dans les cours d'eau des débris de toute espèce et quelque fois même des masses de décombres provenant de démolitions".

De volledige overwelving van de Houtlei vanaf de Oordeelbrug tot aan de Appelbrug zou de volgende werken noodzakelijk maken : overwelven over een afstand van 1050 meter, aanleggen van rioleringen, bouwen twee kaaimuren op het einde, bouwen van een kleine sluis, opvullen zijkanten en kasseien. Totale uitgave 237 533 fr. Een gedeeltelijke overwelving vanaf de Zottepoort tot de Torhoutpoort zou 126 000 fr. kosten. Bij overwelving zou de Houtlei zeker na korte tijd opnieuw dichtslibben. Bovendien is de overwelving zeker nadelig voor de werkplaatsen in de omgeving. De Houtlei werd gebaggerd in 1818 : het werk kostte 72 500 fr. Thans zouden 19 517 m³ moeten uitgebaggerd worden, dit werk tegen 0,75 fr. per m³ zal 14 637 fr. kosten. De gemeenteraad besluit de Houtlei niet te overwelven. Een aannemer wil het werk uitvoeren tegen 0,70 fr. per m³; de baggergrond moet vervoerd worden naar de gronden van de Burgerlijke Godshuizen op de Bijloke om de meersen op te hogen.

In dezelfde gemeenteraad wordt gevraagd het oratorium van St.-Macharius te veranderen in een succursaalkerk. Gezien er slechts 1200 personen in het gebied wonen, wordt het voorstel verworpen. Gent telde in 1845 vier parochies : St.-Baafs met als succursalen St.-Niklaas en St.-Pieters, St.-Jacobs met als succursaal St.-Anna, St.-Michiels met als succursaal St.-Martinus en het Heilig Kerst.

De paters dominikanen, die eigenaar zijn van het Rijke Gasthuis in de Hoogstraat, vragen terug in het bezit gesteld te worden van een deel van hun eigendom. Het gebouw werd verhuurd aan de stad voor 2640 fr. per jaar. In het Rijke Gasthuis waren ondergebracht : een stedelijke meisjesschool, de Liefdadigheidswerkplaats, 's winters een chauffoir in de gewezen kerk, een bergplaats voor wagens en zeven paarden van de reinigingsdienst, werk gedaan door tewerkgestelden in de werkplaats. De vraag wordt verworpen.

De nieuwe Maatschappij
Bekent van haren, werk en voor sijn
Wencht aan den koophandel te gaen,
En s' sal in zeer voorstandig jaer
Het nieuwe Enterprise tal handes veruullen
En het voortdof voortgaat en voortdof stiekend
Mogen wy de goud en het vertrouwen
Van den Handel lang behouwen
Over onze tijd en onzen
Dienst en onzen

1845

1 augustus : We krijgen een verslag van de "Maatschappij der oud-wapenbroeders van het Franse keizerrijk". Deze maatschappij telt in 1845 nog 232 effectieve leden; ze werd gesticht in 1811.

10 augustus : In de Gazette van Gent verschijnt een eerste artikel over de aardappelkwaal en de mislukking van de aardappel oogst. Enkele dagen later vernemen we, dat te Antwerpen de rijst wordt opgekocht en dat de prijs reeds gestegen is van 15,50 gulden tot 23 gulden per 100 kg.

17 augustus : In de Baudeloo-kerk werden schilderijen van Van Reyschoot ontdekt, die in 1793 overschilderd werden om ze te verbergen voor de Fransen. Van Reyschoot leefde te Gent van 1713 tot 1772.

31 augustus : Te Brussel worden de aardappelen reeds verkocht tegen 10 tot 11 fr. per 100 kg. De Kamer van Koophandel van Gent vraagt de regering maatregelen te treffen om de arbeiders, die wegens het gebrek aan aardappelen veel te lijden hebben, behulpzaam te zijn. De Kamer vraagt de vrije invoer van rijst en verbod op de uitvoer van graan en aardappelmeel.

5 september : Op 5 september verschijnt een K.B., waarbij de vrije invoer wordt verleend aan tarwe, gerst, boekweit, maïs, bonen, vitsen, rogge, aardappelmeel; de uitvoer van boekweit en aardappelen wordt verboden. De burgemeester bezoekt de aardappelmarkt om de kwaliteit van de aardappelen na te gaan. De Commissair der Burgerlijke Godshuizen deelt aan het stadsbestuur mede, dat door de mislukking van de aardappel oogst het onmogelijk is aardappelen te kopen voor de voeding en vraagt de toelating om bonen, erwten en rijst aan te kopen om de aardappelen te vervangen. In Oost-Vlaanderen wordt het verlies van de vroege aardappel oogst geschat op een vierde, het verlies van de laat-aardappel oogst wordt geraamd op 9/10. Op 30 september verschijnt een rondschriften van de gouverneur L. Desmazières, waarbij de gemeentebesturen worden verzocht maatregelen te treffen om aan de behoeftigen tijdens de winter de nodige levensmiddelen te verzekeren. Tevens worden "voorschriften eeniger soepen door deskundigen aangegeven als gezond, voedzaam en spaerzaam. De samenstelling dezer onderscheiden soepen is berekend om eene toereikende portie voor tien personen uit te maken". Hierbij een tweetal voorbeelden.

Eerste soep

Water, vyftien liters		0 - 00
Vleesch	1/2 kilog.	0 - 55
Gepelde gerst of havergort	2	0 - 60
Pinksternaken	1 1/2	0 - 06
Ossen- schapen- of gesmolten varkensvet	1/4	0 - 11
Tarwenbrood	1/4	0 - 12
Zout	1/8	<u>0 - 04</u>

Kost eener soep voor 10 personen 1 - 28 fr.
Dit is ongeveer 15 centimen per portie.

Tiende soep

Water, vyftien liters		0 - 00
Boter	1/10 kilog.	0 - 15
Tarwenbrood	1	0 - 48
Ryst	3/4	0 - 42
Groensels	1	0 - 10
Zout	1/10	<u>0 - 03</u>
Kost eener soep voor tien personen		1 - 18 fr.
Dit is omtrent 12 centimen per portie.		

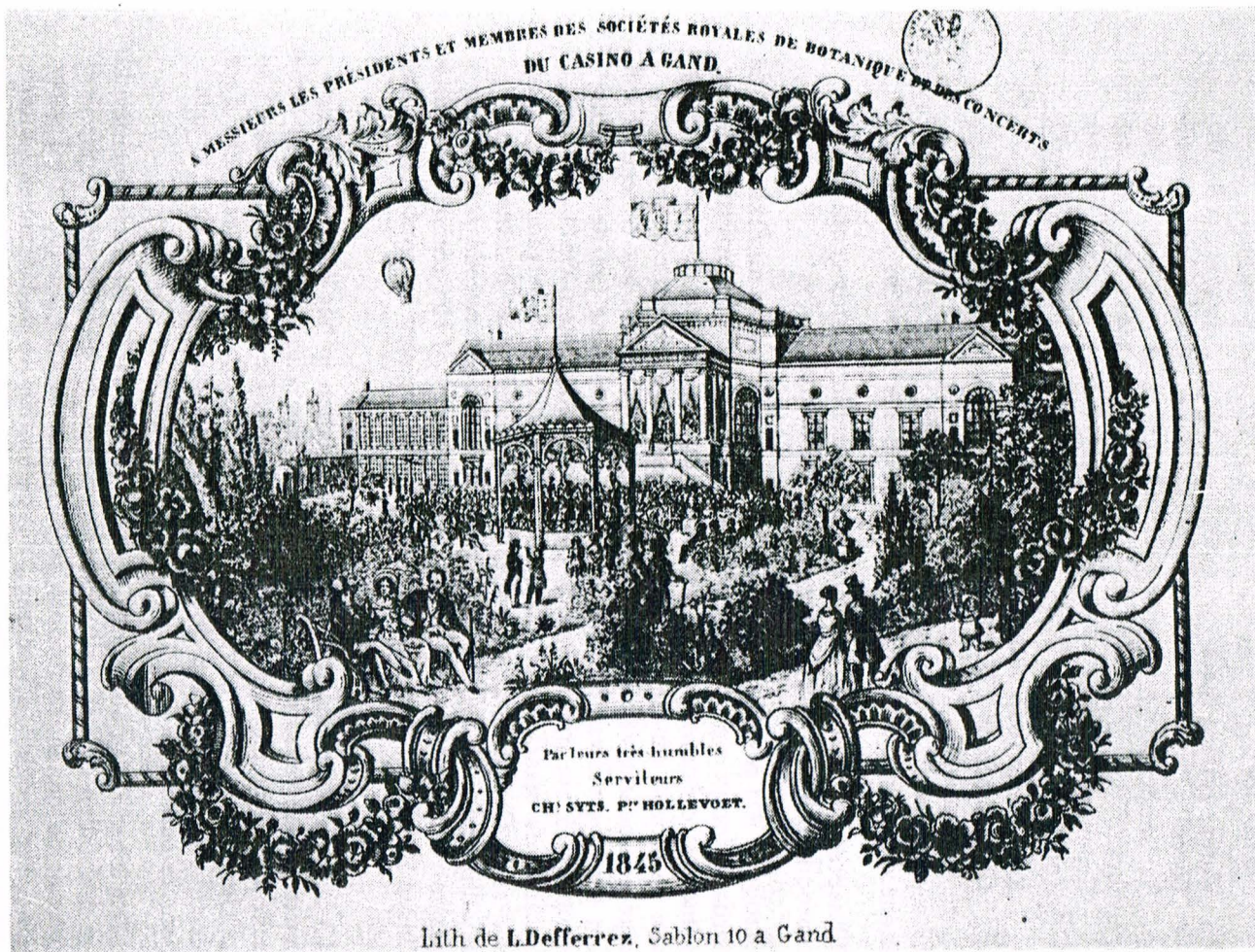
19 september : De Coupure is 's avonds nog altijd gehuld in een Egyptische duisternis. Er wordt gevraagd er enkele lantarens te plaatsen.

20 september : De 80° bloemententoonstelling wordt geopend; deze tentoonstelling is voorbehouden voor de dahlia.

october : Als gevolg op een verslag, waarin de totale mislukking van de aardappelooft wordt vastgesteld met als gevolgen "la privation de cet aliment si précieux pour la nourriture du peuple" en de sterke stijging van de prijzen van de andere voedingsproducten besluit de gemeenteraad een bedrag van 100 000 fr. ter beschikking van het college te stellen om in geval van nood te voorzien in de voeding van de bevolking en een te grote stijging van de prijzen te voorkomen. Op 4 oktober heeft in de maatschappij l'Union op de Kouter een vergadering plaats van al de Gentse maatschappijen om de middelen te beramen om de noodlijdenden te helpen. Op 9 oktober heeft een tweede vergadering plaats : een centraal hulpcomité wordt gevormd. Het comité zal omhalingen inrichten, intekenlijsten verspreiden, feesten en concerten inrichten.

13 oktober : Op maandag 13 oktober werden in het oud Spanjaardskasteel twee veroordeelden gehalsrecht. Het schouwspel lokte een onbeschrijfelijke menigte, waaronder ook dames. De laatste halsrechting had te Gent plaats op 4 november 1829. De ordedienst was verzekerd door de rijkswacht bijgestaan door driehonderd man voetvolk en drie pelotons te paard.

17 oktober : Van alle zijden verneemt men, dat er bij nacht menigvuldige diefstallen op het land worden gepleegd. Nog is het slechte jaargetijde niet begonnen, toch lopen reeds gehele benden landlopers bij nacht rond, het ogenblik afwachgend dat ze binnen de steden zullen kunnen dringen. Aan een rondschriven van de gouverneur van 16 oktober ontleen we :

A MESSIEURS LES PRÉSIDENTS ET MEMBRES DES SOCIÉTÉS ROYALES DE BOTANIQUE ET DES CONCERTS
DU CASINO A GAND.

Par leurs très humbles
Serviteurs
CH. SYTS. P. HOLLEVOET.

1845

Lith de L. Defferrez, Sablon 10 a Gand

“Ik heb vernomen dat er zich, in eenige gemeenten, benden van bedelaers, grootendeels uit tot arbeid bekwame mannen samengesteld, des nachts aen de deuren der afgezonderde huizen en pachthoeven aanboden, en door geweld en bedreigingen, geld en eetwaren afpersten.

Het is vooral tegen deze klas van bedelaren dat er behoort te worden gehandeld; want deze benden stellen de openbare rust in zware ongelegenheid, en zyn door den schrik, dien zy inboezemen, eene ware plaeg geworden voor de bevolking ten platten lande.”

De gemeentebesturen worden verzocht nachtwachten in te richten. In practisch al de gemeenten van Oost-Vlaanderen wordt nog in 1845 deze maatregel toegepast.

28 oktober : Voor de gemeenteverkiezingen stelden enkel de liberalen kandidaten, die dus alle zetels bekwamen.

15 november : De meubelmakers vragen aan het stadsbestuur een invoerrecht van 25 % te heffen op de buiten stad gemaakte meubels, dit om de mededinging te verminderen. Thans wordt een octrooirecht van 10 % geheven. De meubelnijverheid telt te Gent ongeveer 600 werklieden, waarvan thans een vierde werkloos zijn. De gemeenteraad verwerpt het verzoek.

23 november : De Gazette van Gent schrijft, dat het niet genoeg is, als het tien of elf uur slaat, deze gewichtige gebeurtenis aan de buurlieden te gaan bekend maken en na dit werk een partij smaasjassen in een of andere kroeg te gaan spelen of wel zich in een wachthuis de handen te gaan warmen. Neen, dat is niet genoeg. De nachtwakers moeten bestendig op de been zijn; zij moeten niet onder dak, maar onder de blote hemel waken.

Om te eindigen nog een beeld van de evolutie van de prijs van het brood in 1845.

Per kg.	Tarwe gebuid	Tarwe ongebuid	Masteluin	Rogge
25 januari	34 c.	27 c.	21 c.	15 c.
8 maart	35 c.	28 c.	22 c.	17 c.
17 mei	37 c.	31 c.	24 c.	18 c.
28 juni	37 c.	29 c.	23 c.	18 c.
5 augustus	39 c.	30 c.	24 c.	18 c.
30 augustus	42 c.	32 c.	26 c.	19 c.
22 oktober	42 c.	33 c.	27 c.	21 c.
7 november	42 c.	33 c.	27 c.	22 c.
20 december	42 c.	34 c.	28 c.	24 c.

1845 betekent het begin van de hongerjaren. Het aantal geboorten (3663) overtreft nog met 817 eenheden het aantal sterften (2846). De immigratie en ook de emigratie zijn merkbaar gestegen bij vorig jaar; de aanwinst bedraagt 2740 personen. De beweging van de bevolking zal echter in de komende jaren een gans ander beeld vertonen. Tragische jaren zijn in aantocht.

M. STEELS

CITADELHERINNERINGEN

Enkele weken geleden, op St.-Marcusdag, heeft Vrouwe Flora voor de zoveelste maal - sedert Wereldoorlog II voor de 6de keer - haar hemelse oorden verlaten om gedurende een armzalig-korte decade haar Gentse refuge te komen betrekken. Nog meer dan ze het voorheen zo dikwerf deed, heeft ze ook nu, echt goddelijk getooid - noblesse oblige - zich laten omringen door een met geen woorden te beschrijven kleurenpracht.

Vele tienduizenden Arteveldezonen en -dochters, voorzeker nog meer niet-Gentse landgenoten en vreemdelingen van diverse pluimage zijn Haar, de Bloemenkoningin, komen begroeten, bewonderen, vereren, verafgoden. En, vooral, bedanken voor al het moois dat Zij met zo'n milde hand heeft laten rondstrooien. Te bedanken voor het genot dat Zij met een even royale geste te grabbelen gaf aan jong en oud, aan rijk en arm, aan gezonden, zieken en kreupelen.

* * *

Zó begeistert door dat bloemfestijn zullen die massa's Flora-minnaars niet geweest zijn of zij zullen ook een oog gehad hebben voor het gloednieuw paleis dat al die kleurenweelde voor een helaas al te kortstondige poos de gastvrijheid verleend heeft.

In verband met de bouw van dat gigantisch paleis wil ik een paar bladzijden oude-doods-proza aan de voorgeschiedenis van die bouw wijden en, in de eerste plaats, als primeur enkele foto's publiceren die vooral de jongeren onder ons zullen verrassen.

* * *

Men heeft wel geweten waarom men (op 24 juli 1898) aan graaf Karel de Kerchove (burgemeester van 1857 tot 1881) een monument-fontein heeft opgericht op de plaats waar we het, het werd onlangs geheel opgefrist, kunnen bewonderen : te midden van de sedert 16 dec. 1918 naar hem genoemde laan, vlakbij wat oorspronkelijk de hoofdingang van het Stadspark alias Citadelpark geweest is.

Het is namelijk aan die grote Gentse Burgemeester dat we die uitermate

mooie groene zone te danken hebben.

Neem om het even welke plattegrond van de stad ter hand die dagtekent van ± 1830 tot ± 1870. Op alle ontdekt u in de zuidwestelijke hoek van de stad een reusachtig tien stralen tellende ster die de ruimte opvult gelegen tussen de huidige Kortr. Stweg, de Burg. K. de Kerchovelaan, de Normaalschoolstr., de Zwijnaardse Stw. en de spoorweg. Met die ster stelde men de Citadel voor waarvan de ontwerper, de Nederlandse majoor C. P. Gey van Pittius (1) op 15 april 1823 de eerste steen legde. In 1826 was met de bouw van de Nemo-me-impune-laceset-ingangspoort het belangrijkste deel van de versterking voltooid doch echt af was deze laatste pas na de uitbarsting van de Belgische Omwenteling.

Ons meer dan 40 ha grote vesting bleef om zo te zeggen onaangeroerd tot op het ogenblik (1870) dat de Stad ze van de Staat afkocht voor de som van 1.000.000 oude goede franken. Dit met de bedoeling om er een park van te maken.

Stante pede sloeg men de handen aan het werk. De bastions en de lunetten (2) werden gesloopt (3) en een deel van de glacieën herschapen in bloembedden en grasperken, beide doorkruist door kronkelende wandelpaden.

Alleen de vijfhoekvormige ring, gebouwen die grotendeels als kazernen waren gebruikt geweest en nog lang zouden gebruikt worden, zouden bewaard worden.

De inspecteur van de Plantsoendienst, H. J. van Hulle, onder wiens leiding de perken en bedden aangelegd waren, had bovendien een gedetailleerd ontwerp van parkaanleg gemaakt dat evenwel niet werd uitgevoerd. Had men het (Afb. 1) wel gedaan, dan ware heel de ruimte begrepen binnen de genoemde "ring" aangewend geweest voor de oprichting van een nieuwe Plantentuin met als toegangspoort (nr. 4 op afb. 1) de nog bestaande Nemo-me-enz.-poort. Verder een aantal gebouwen voor het Bestuur en de Huisbewaarder; ook koude en warme serres (o. a. een voor Victoria regia); orangerie, wintertuin, museum, laboratorium, restaurant, enz. Allemaal dingen die vandaag de dag zijn verwezenlijkt, al dienen we het restaurant een paar honderd m. verder, aan de Heuvelstraat, te gaan opzoeken.

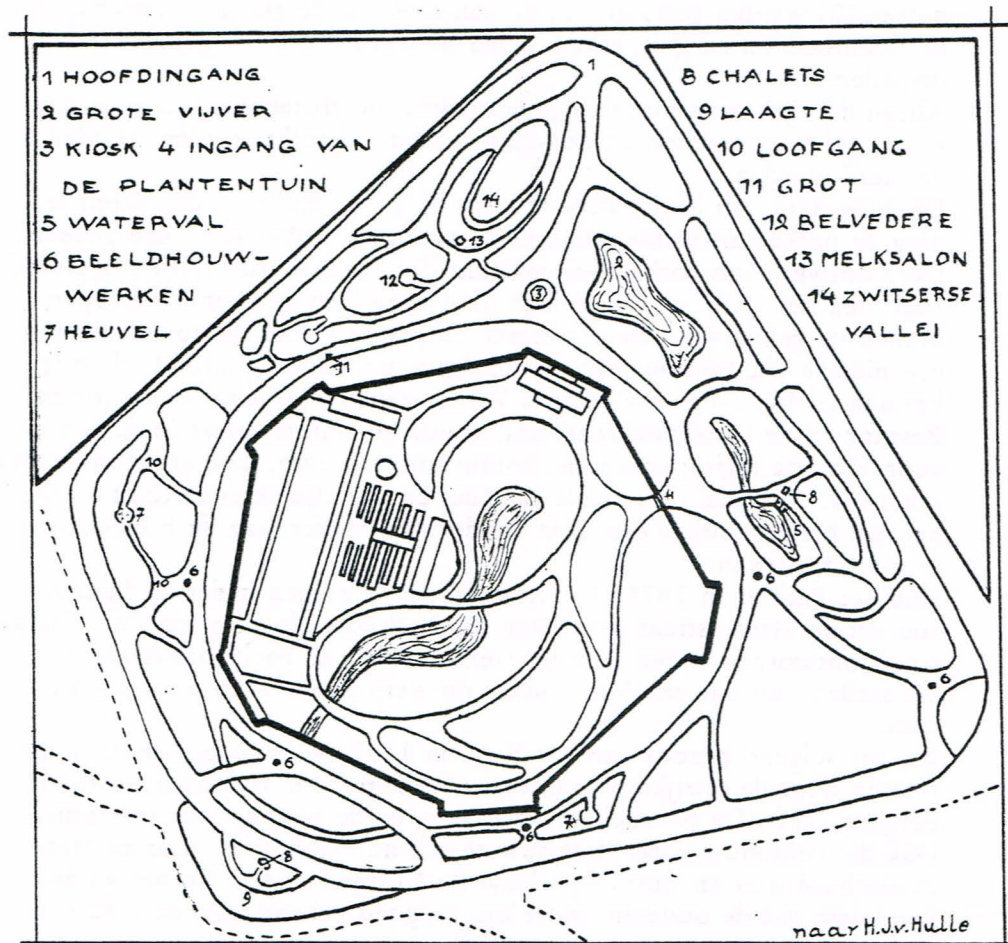
Hoe het Park er in 1876 (4) uitzag, het is te zeggen nadat de Leopoldlaan en de Marnixstraat getrokken en de Brederode-, Egmont- en Nassaustraat ontworpen waren (u weet wel, de fameuze Pacificatiestraten)? We stellen vast dat van Van Hulle's ontwerp heel wat in huis is gekomen.

Bij ons volgend bezoek aan het Park, in 1897 (4), worden we danig getroffen door de talrijke gedaanteverwisselingen die het ondertussen ondergaan heeft. De tweedelige vijver is er, en de kleine vijver eveneens. Ook de Tuinbouw- alias Hofbouwschool, nu ingenomen door de Normaalschool is er en vanzelfsprekend de Normaalschool. En het wijdse speelplein dat de ouderen onder ons zo goed gekend hebben : daar im-

mers liet men niet zelden tijdens de Gentse Feesten een hele resem luchtballons op. Het Museum voor Schone Kunsten (1900-1902) en de Plantentuin (1903) zullen nog een poos moeten wachten aler zij ten tonele mogen verschijnen.

Het door de opvolger van H. J. van Hulle, H. De Wilde, in april van hetzelfde jaar (1897) opgemaakt ontwerp van transformatie van het Park neemt niet alleen geen genoegen met het neerzetten van beide inrichtingen - N.B. op de plaats die ze tegenwoordig innemen -, het maakt zonder veel omhaal schoon schip met de kazernen, de zg. kazematten, om de aldus vrij gekomen ruimte in een reusachtige vijver om te toveren. Dat de ijverige De Wilde wat het slopen van de "ring" betreft zijn zin niet kreeg weten we maar al te best : kazernen was de "ring" geweest en kazernen zou hij blijven en wel tot op de dag dat architect Van de Voorde in het raam van de Wereldtentoonstelling 1913 het Feestpaleis uit de grond zou stampen.

Mag ik er terloops aan herinneren dat het tijdens het uitvoeren van de

grondwerken was dat de arbeiders massa's haaietanden uit het groene zand opvisten ? Dingen die door hen en door veel anderen voor alles en nog wat aanzien werden. Het klaarste bewijs dat waar *vandaag* de mooiste bloemen ter wereld tentoongesteld worden, *gisteren* tot 30 m grote haaien (Carcharodons) in een ondiepe zee lustig maar rovend rondzwommen. Een rijke verzameling van die versteende tanden kwamen in het Schoolmuseum terecht, waar ze nog bewaard worden evenals een merkwaardige collectie schelpen van uitgestorven weekdieren (5).

We sluiten de haakjes.

Wat er van de stenen "ring" bij de opbouw van het Feestpaleis in kwestie overbleef, vertelt u de plattegrond (Afb. 2) die meteen de belangrijkste gedaanteverwisselingen in beeld brengt die dat Feestpaleis sedert zijn oprichting ondergaan heeft.

Door middel van *stippels* tekenden we de omtrek van het gebouwencomplex. Als voornaamste delen duiden we aan : de eretrapp (A); de Kleine Feestzaal (B); de Grote (koude) serre, later hal genoemd (C); de Warme Serre, later verbouwd tot Winterwielerbaan of velodroom bekend als 't Kuipke; nu Sportpaleis (D); het Azaleapaleis (E) en het Casino (F). Ter vergelijking is in *volle lijnen* de omtrek van het huidig complex weergegeven.

Waren bij de opening van de Wereldtentoonstelling 1913 gesloopt :

a) het gearceerd gedeelte van de "ring" (R), allemaal gewezen soldatenkamers, om o. a. plaats te maken voor de bouw van het Azaleapaleis (E);

b) het gearceerd gedeelte van de "ring" (R'), grotendeels gewezen soldatenkamers; behouden en natuurlijk aangepast aan de noodwendigheden werden : de monumentale ingangspoort (IP) en een voor de Plantsoendienst ingerichte berg- en werkplaats (BW); de achterkant ervan paalt aan de zg. grot met de 3 gaten;

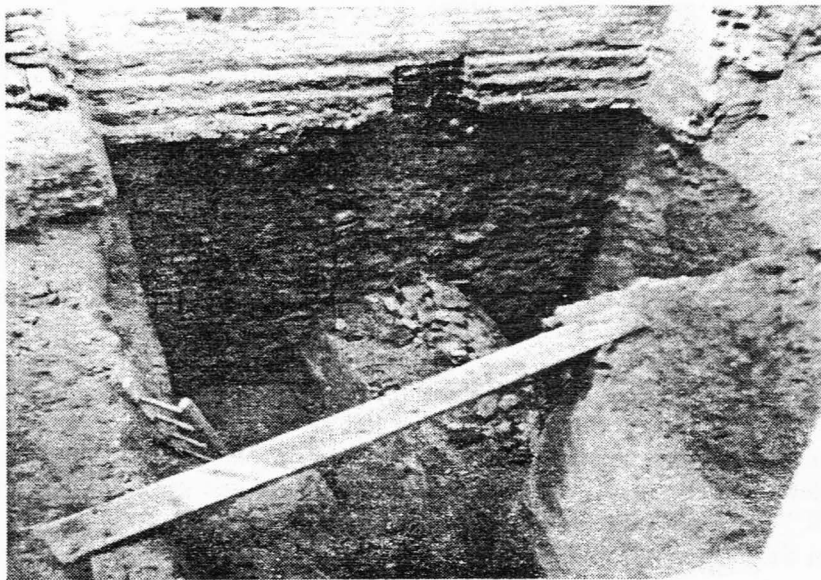
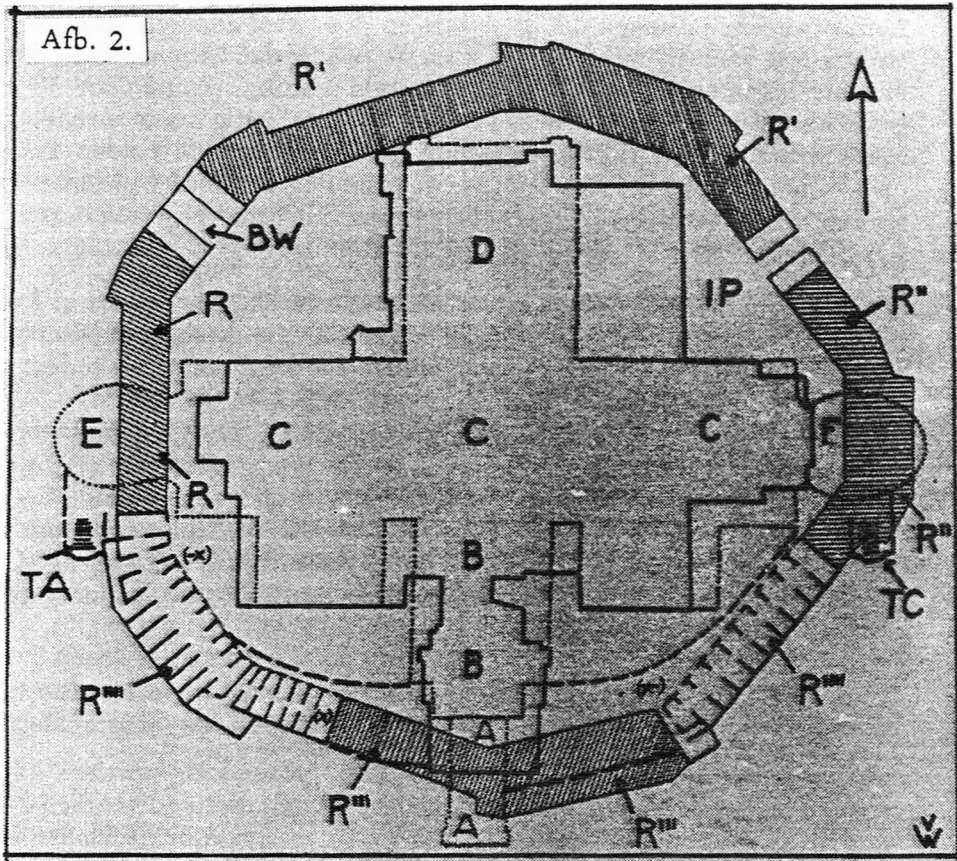
c) het gearceerd gedeelte van de "ring" (R''), gewezen paardestallen, om plaats te maken voor het Casino (F).

Waren bij de opening van de Wereldtentoonstelling benut om er wandelplaatsen ofte promenoirs van te maken : het gearceerd gedeelte (R'''), gewezen zg. paviljoenen voor officieren en de niet-gearceerde gedeelten (R''''') gewezen soldatenkamers en opslagplaatsen voor bloem en graan. Naar die wandelplaatsen leidden : de eretrapp (A) en de zijtrappen (TA) en (TC). Op de plattegrond zijn ze aangeduid door middel van *streeplijnen*.

Een paar jaar voor de 2de Wereldoorlog brak men de eretrapp (A) weg. De gevel veranderde men derwijze dat de ingang van het gebouw zich nu op de gelijkvloerse verdieping bevond in plaats van op de eerste. Het spreekt vanzelf dat door die verbouwing een stuk van de "ring" (R''') van de kaart geveegd werd.

In de loop van 1948 moest de Kleine Feestzaal (B) eraan geloven. Nog

Afb. 2.

hetzelfde jaar maakte men een aanvang met het optrekken van een volledig nieuwe zaal, die de verre van lelijke gevel kreeg die we voor 2 jaar hebben zien verpulveren.

Wat na de beëindiging van de werken van de promenoi's overbleef geraakte niet alleen buiten gebruik, maar verviel zienderogen. De gelijkvloerse gedeelten werden weldra herschapen in broeinesten van ongedierte en terzelfdertijd schuilorden voor verwilderde katten. Daar die toestand ten langen laatste werkelijk ondraaglijk geworden was besloot men in 1950 de laatste overblijfselen van de "ring" te slopen.

Het is uit de tijd van die afbraak dat we zo gelukkig zijn een paar tot nog toe onuitgegeven foto's te publiceren.

De eerste van die foto's (Afb. 4) werd genomen in de eerste helft van de maand mei 1950, met name vanaf de plaats op de plattegrond aangeduid door het teken (x-).

Links op de achtergrond herkent u een gebouw dat deel uitmaakt van de Normalschool. Wat u niet ziet is het karakteristiek torentje dat zich nog meer links bevindt. De graafwerken zijn volop aan de gang : alle bovengrondse gebouwen zijn reeds neergehaald. Wat u ziet is een deel van wat Van Pittius "flancs casematés" noemt; zie vooral de ingang van de ondergrondse galerijen.

De tweede foto (Afb. 5) werd genomen op 1 maart 1951 en wel vanaf de plaats aangeduid door het teken (-x). Op de voorgrond bemerkt u de ingang (met de ladder ervoor) die toegang gaf tot de bloem- en graanopslagplaatsen die reeds grotendeels gesloopt zijn. Al de gebouwen links van de ingang gelegen waren soldatenkamers en geen kazematten zoals men gewoon was die te noemen. Inderdaad hebben we hier uitsluitend met bovengrondse bouwwerken te maken.

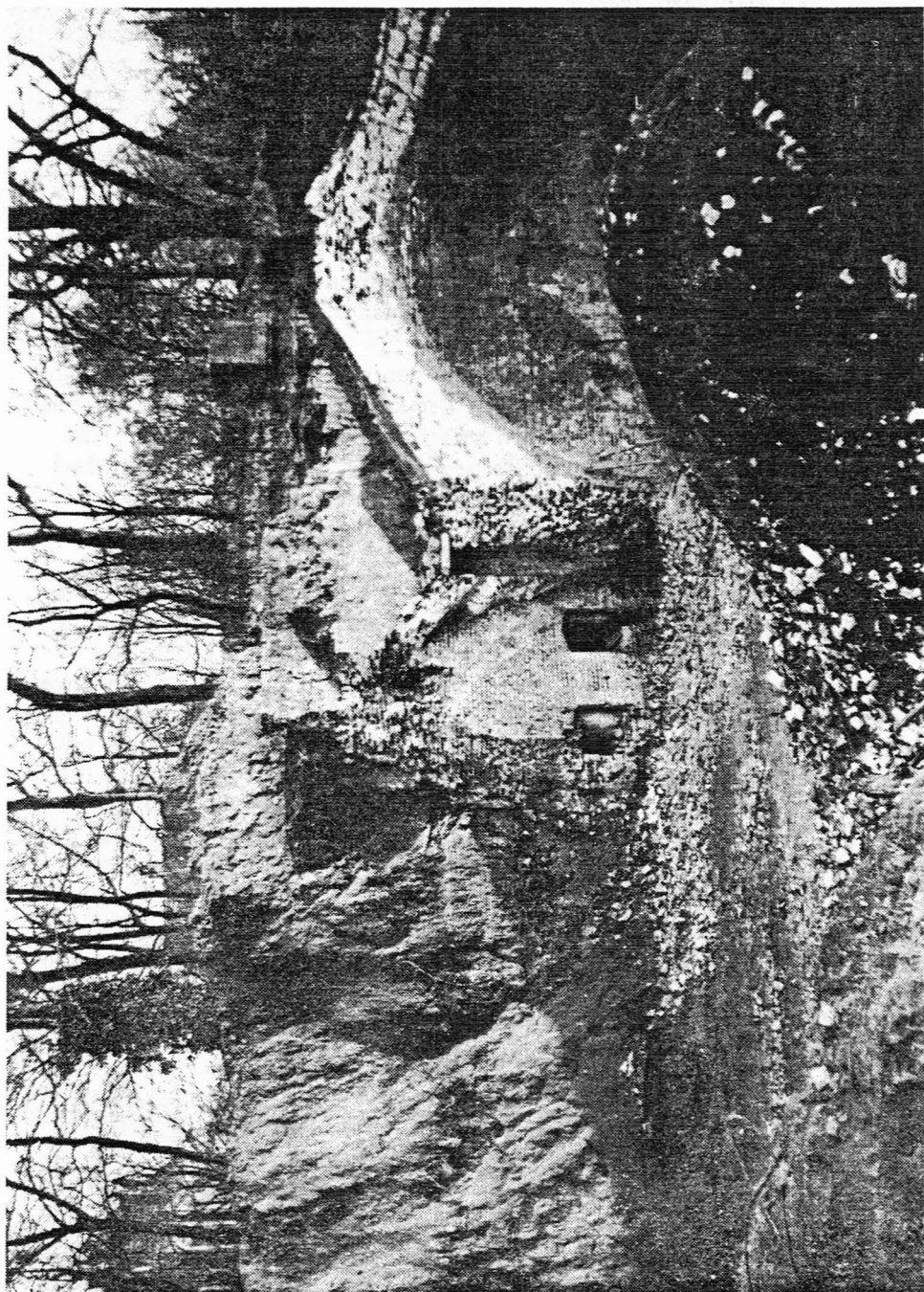
De derde foto (Afb. 6) (6) toont een binnenzicht van de zoëven genoemde soldatenkamers. Ze werd genomen op de plaats aangeduid door het teken (x) en laat heel duidelijk 6 opeenvolgende kamers zien.

Dat er nog meer overblijfselen van de reeds zo dikwijls genoemde "ring" en andere fundamente van de Citadelle onder gebouwen, wegdek en wandelpaden verborgen zitten dan we in de voetnoot nr. 3 hebben vermeld, heeft iedereen kunnen vaststellen toen men 2 jaar geleden aan de ondergrondse parkeerplaats aan het werk was.

M. VAN WESEMAEL

NOTEN

- (1) Gey van Pittius, Description de la Nouvelle Citadelle de Gand, Bréda et Bruxelles, 1843. Zie eveneens V. Fris, Diorama Militaire; Cinq vues militaires de Gand, Gand, 1913. Een mooie afbeelding van een der plannen staat in Palmarès, 6de jg. nr. 3, p. 3.

Afb. 4.

Abb. 5.

- (2) In het Frans zegt men demi-lune. Tot voor 2 jaar stak een café gelegen op de hoek van de Kortr. Stw. en de Koning Leopold II laan uit "A la demi-lune". Natuurlijk doelend op een lunette en niet op een halve maan aan het uitspansel of op de vlag van een of ander Arabisch gewest.
- (3) Einde januari 1972 stielen grondwerkers bij het aanleggen van de fundamenten voor het flatgebouw "Erasmus", gelegen aan de Koning Leopold II laan op zware metselwerken die van geen woonhuis konden afkomstig zijn. Inderdaad werden hier overblijfselen blootgelegd van een der 6 lunetten die de Citadel geteld heeft, namelijk de lunette op de plannen aangeduid door de cijfers 4-5 wat zeggen wil dat dat stuk bolwerk gelegen was tussen bastion nr. 4 (zuidwaarts gericht) en nr. 5 (westwaarts gericht). (Zie afb. 3).
- (4) Zie plattegronden in "Supplément à la Flandre Libérale du samedi 1 janv. 1898 door Oct. Bruneel (schepen) en H. De Wilde (Inspecteur van de Plantsoendienst).
- (5) Zie L. M. Thiery, Populaire Beschrijving van de Grond waarop de Stad Gent is gebouwd, Gent, 1950.
- (6) Deze foto werd reeds gebruikt om het artikel "Iets over de Kazematten" van de Citadel", Oost-Vlaanderen, 1964, p. 77, te illustreren.

Afb. 6.

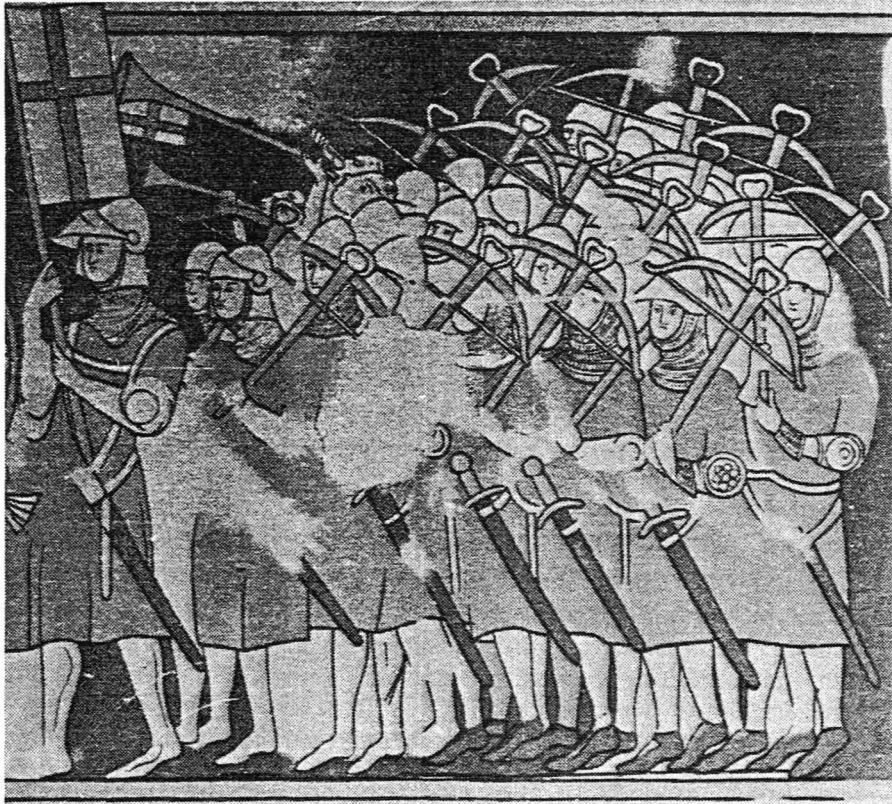
HET GROOT SCHIETSPEL TE GENT IN 1498

“Die Coronijcke van Vlaendren” vertelt ons uitvoerig over het landjuweel ingericht door de Sint-Jorisgilde in 1498. Nadat de gilde de toelating had bekomen van de schepenen van de keure en van de vorst Philips van Oostenrijk werden boden naar tientallen steden gezonden om de gilden van Sint-Joris uit te nodigen. De vorst heeft “verleent ende ghegheven bi sijnen opene letteren allen persone die ten selve schietspele sal ghelieve te comen, midts gaders huerlieders familie ende goedinghen, ome daer te wesene ende te blijevne den tijt van die gheduerende en weder thuys te keere sonder dat men dien sal moghe vanghen ofte arresteren om eenegherhande schulden”. Het schietspel zal beginnen op zondag 20 mei. “Die te watere sullen comen van binnen den lande van Vlaendren oft daer buyten werden ghehouden sdijsendaechs daerna binne sonneschijne te comene binnen derselver stede met huerliederschepe en gheselschappen in die coornleye tussche sinte Michielsbrugge en die veebrugge”. Op het landjuweel zijn natuurlijk tientallen prijzen te winnen : vooreerst prijzen voor het schoonst inkomen voor een gilde uit Vlaanderen en voor een gilde van buiten Vlaanderen; idem voor de gilden, die te water aankomen. “Item so wie schoonst in come sullen te watere van buyte lande van Vlaendren voornoemt, die sal men gheven twee rijckelicke silvere kannen weghende drie marck”. “Item so wat gheselschap van den schutters die comen sullen ome te schiete van den verrensten lande, die sal men gheven twee rijckelicke silvere kannen weghende drie marck”. Voor de wedstrijd zijn ook talrijke prijzen te winnen. Tenslotte “item so wat gheselschap van Rethorijcken consten met deselve schutters van buyten ter selver onser feeste, die schoonste ente ghenouchlicxt esbatementede spelen sullen in duytschen talen ronden ryme, sonder eeneghe vylonie oft dorperheyt tselve batement inhebbende, dwelcke sy spelen sulle voor onsen coninc oft sijn gheselschap daer sy tsavents haerlieders staet houden sullen die voors. feeste gheduerende dyen sal men gheve twee rijckelicke canne weghende ses marck”. Ook het gezelschap, dat het schoonst zal spelen “in walser talen” ontvangt “een rijckelijcke silveren canne weghende drie marck”. Op het einde worden nog andere prijzen uitgedeeld. “Item voort so wat gheselschap dye eerlickste en chierlickste sijne prijs hale sal die hij met schieten ghewonnen hebben sal, die sal men gheven een rijckelicke silvere canne weghende twee marck”. En ... “Item so wie best de sot maken sal comede met eeneghen gheselschappen van schutters van ghenouchten sonder schimp oft vylonie, dien sal men gheve een juweel van vier onsen silvers”. In totaal tellen we dertig prijzen. “Ende alle die voors. juweelen sijn in vlaemscher marcken zes onsen voor elcke marck oft beter en sullen sijn verwapent met Sint Joris en der stede wapene van Ghent”.

Dan brengt "Die Coronijcke van Vlaendren" de beschrijving van het binnen komen van de schuttersgilden.

O moghende god lof uwe gratien
Dat wi nu hebben ghesien den dach
Der eerlicker incomste en visitatien
Daer men wel langhe of spreken mach
Die vruecht die blijscap hadde overslach
Die broederlicke minne bi gode geseynt
Die men XX ende XXI in Meye sach
Van Brabant, van Vlaendre binne Ghent.

Ick meene dat sins gods ghebaren
Van gheenen schietspele also rijckelick
Men sach sulc broederlic vergaren
Van Brabant Vlaendre als daer was blijckelic

De kruisboogschutters van de Sint-Jorisgilde naar een muurschildering in de kapel van de Leugemeete te Gent. (Van Werveke : Steendrukplaten van de muurschilderingen in de kapel van Sint-Jan en Sint-Pauwel).

Van Artoys en Henegauwe ghelijckelic
Van Doornicke die so chierlic quamen
Te lande te watere elc onbeswijckelic
Twas om sien een paradijs vol vramen.

Vander stadthuys tot aen tbeelfroot
Sach men verdect een schoone alleye
Met twee doele II schuttershuysen bloot
Bedect met schaelgien binne der Ghentscher contreye
Twaelf silvere stoope tot elckens greye (gerief)
En XIIIJ kannen al silveren fijn
Onter XXI vierendeele ende vrij van gescreye
Een croes, twee maetstaken, eene roosenhoet als 't sou sijn.

Er kwamen schuttersgilden uit Ieperen, Rijsel, Damme, Aalst, Brugge, Dendermonde, Kortrijk, Oostende, Nieuwpoort, Hulst, Oudenaarde, Sint-Winoksbergen, Veurne, Waasten, Maastricht, Doornik, Mechelen, Halle, Bergen, Leuven, Ath, Nijvel, Antwerpen, Atrecht, Brussel, 's Hertogenbos, Binche, Diest, Menen, Bergen op Zoom, Lier. Het is onmogelijk een beschrijving te geven van alle groepen; enkel een tweetal, die een prijs wonnen, volgen we bij hun intrede te Gent:

Brugghe, naer haer rijckelicke maniere,
Brachten. V. waghens, met haer rethorijcke,
Ende ooc vol schutters, met blijder chiere,
XIJ. peerden, daer naer den standaert derghelijcke,
Ende vier stadtpijpers (twas baerblijcke);
Doen hondert peerden, ende noch meer.
Twee hondert trocken eenen wagh te prijcke,
Daer eenen sot in sadt, niet al te teer.
XXV. peerden volchden hem int ghekeer,
Ses trompetten ende claoenen schone;
Doen XXIIIJ. paer peerden : elc scheen een heer.
Van Lombaerdijen ende uyter spaenscher wone,

Ende ooc duytschen uyter keyserlicke crone.
Daer naer quam eerlic van Brugghe die wet,
Met .XXVI. peerden, in reynen persoone;
Noch .IIIJ. trompetten met Sinte Joris wapene net.
Doen, hertoghe Phelips eerlick upgheset,
Als coninc te Brugghe van Sint Joris ghilde.
Want hi met sijn edele handen onverlet
Den papegaey of schoot : dies elc dragen wilde
Blaeu ende tanneyt, ghelu hoên, duervlochten milde
Met witte ende roode bandekens fijn sijden;
Som capproenkens (twaer weert dat ment onthielde),
Ghehackelt na tduytsche (twas om verblijden).

Brussel had de prijs van 't schoonst inkomen voor Brabant.

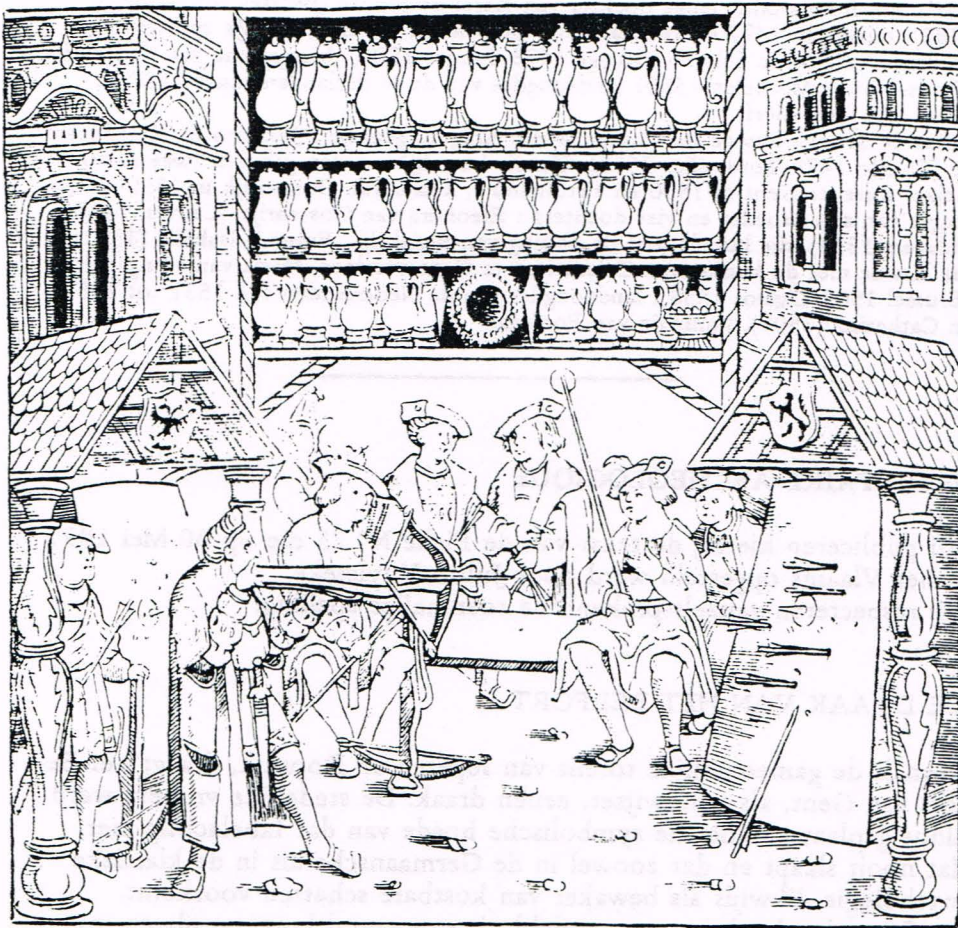
Bruessele quam seer lustich inne.
Deerste wagen vol sotten, gheen overdecken,
In elc ses mannen, betooghende minne;
Root abijt, swarte hoên, eest vertrecken;
Vijftich waghens reyn sonder vlecken,
Ende noch ander vol fleuten ende ruyspijpen.
Doen .XXXVJ. waghens (sonder ghecken)
Ende twee root verdect (niet onbegrijpen).
Ende noch waghens verdect (hier willet nijpen),
Met foelgien vergult, abelic ghebeilt;
In elcken waghén een toortse (om vruecht doen rijpen).
Dier wasser .XXIIJ. (twaer scade gheheelt),
Met Sint Joris wapene (dies therte speelt).
Een waghén noch vol volcx, al met selver mauwen;
Noch eenen waghene, viercant (wien verveelt),
Daer men die rethorisijnen up mochte scauwen.

S. Michiel, een maecht, S. Joris (vol trauwen)
Sachmen elcken met toortsen daer lichten;
Noch .C. ende .XV. peerden (sonder flauwen),
Ende elc man hadde een toortse (sonder swichten);
Noch .XII. peerden, daer up die schutterlicke ghestichten,
Vol silvers haer mauwen, van boven tot ondere.
Doe .XII. verdocke (niet van den slichten),
Met ghebeelt verfoelget laken (twas wondre).
In elc sadt een man te peerde, besondre.
Die peerden hadden ooc gebeelde covertueren.
Doe quamen die schalmeyen, dije dreven druck tondere,
Ende een trompet; noch .V. peerde te dier ueren.
Men sach daer den cancelier int labueren,
In een root pauwelioen, ende bescreven
Met gouden letteren (wat reynder kueren).
Daer achter volchde, hertoghe Philips verheven,
Als coninc vanden scutters, al vast beneven.

Men was te water en te lande plechtig ingekomen : het was dus billijk dat er te water en te lande spelen zouden gegeven worden. Maestricht zou voor het waterspel zorgen. De *Excellente Coronicke* spreekt er aldus over : "Item, dient ghenoteert, hoe dije van Maestricht wesende int voorseyde schietspel veel eerbaerheden (waren) tooghende ende oock vele ghenuchten. Ende sonderlinghe so rechten si eenen mast in een schip, liggende in dije Scelde, ende up dien mast was ghetemmert een casteel, ende si daden een ghebot doen, so wie dat casteel beclommen ende ghewinnen conste, hij soude daermede winnen .C. gouden gulde-

nen, uyten welcken datter vele fraeye ghesellen van scippers ende andre naer clommen; maer also saen als si die hant vast hadden aen tcasteel omme dat te beclommene, so wort dat casteel so seere draeyende, dat si mits dien gheworpen worden in de Scelde, ende swommen uyte ten beste dat si consten, so dat tvoors. casteel van nijemant ghewonnen en was, meer dan van haerlieder sot die si mede brochten omme haerlieder ghenouchte.”

De “Excellente Coronicke” bevat een houtsnede, die ons een voorstelling geeft van de schietplaats. Men ziet er de tentoongestelde prijskannen, alsook de rozenhoed en een paar doelpinnen. Een der zittende personen is vermoedelijk de hoofdman van de Sint-Jorisgilde. Men ziet ook de paaltekenaar en de “zot”. De persoon, die schiet met zijn mantel, waarop een schild met een kruisboog is geborduurd op de rechter-

mouw (niet duidelijk zichtbaar op de reproductie) en een zwaard aan de zijde, is de hertog Filips de Schone.

Het feest duurde enkele weken. De schitterende intrede werd door schalmeiers opgeluisterd en door narren opgevrolijkt. Tijdens het schietspel werd door zes trompetters geblazen. Dat er feestelijk gegeten en gedronken werd, zal ons niet verwonderen. Het schietspel werd vereerd door de tegenwoordigheid van hertog Filips de Schone, die met zijn jonge vrouw Johanna van Aragon naar Gent was gekomen. Na het feest reisde Filips de Schone van Gent naar Spanje.

J. VAN GENT

NOOT

Maria van Bourgondië, enige dochter van Karel de Stoute (Brussel 1457-Brugge 1482), huwde in 1477 Maximiliaan van Oostenrijk. Uit dit huwelijk sproten drie kinderen : Filips de Schone (Brugge 1478-Burgos 1506), Margaretha van Oostenrijk (Brussel 1480-Mechelen 1530) landvoogdes van de Nederlanden vanaf 1507 en Frans, die jong stierf.

Filips de Schone huwde met Johanna van Aragon, genaamd Johanna de Krankzinnige (Toledo 1479-Tordesillas 1555). Uit dit huwelijk werden geboren twee zoons : Keizer Karel te Gent in 1500 en Ferdinand I, keizer van Oostenrijk in 1556 als opvolger van zijn broeder en vier dochters : Eleonora van Oostenrijk (Leuven 1498-Talavera 1558), die huwde met de koning van Frankrijk, Frans I, Isabella (1501) die huwde met de koning van Zweden en te Gent overleed, Maria van Hongarije (Brussel 1505-Cigalos 1558), landvoogdes van de Nederlanden van 1531 tot 1555 en Catharina (1507), koningin van Portugal.

INVENTAIRE ARCHEOLOGIQUE

Wij publiceren hierbij de tekst van de Fiche N° 25 die op 30 Mei 1897 in het Vlaams opgesteld werd door Julius Vuylsteke.

Wij respecteren vanzelfsprekend de toenmalige spelling.

DE DRAAK VAN HET BELFORT

Evenals de gemeentelijke torens van Ieperen en Doornik, draagt het Belfort van Gent, als windwijzer, eenen draak. De stedelijke vrijheid werd aldus geplaatst onder de symbolische hoede van dat fabelachtig dier, dat nooit slaapt en dat zoowel in de Germaansche als in de klassieke mythologie dikwijls als bewaker van kostbare schatten voorkomt.

De Gentsche draak is samengesteld uit een aantal koperen platen, op een ijzeren geraamte vastgehecht. Tijdens zijn laatste hervergulding, in

September 1892, werden zijne afmetingen eigenhandig opgenomen door de heer G. V. (G. Verstraete), wiens cijfers ik hier uit la Flandre libérale van 17 September 1892 mededeel :

Lengte van de punt der tong tot het uiteinde van de staart (in rechte lijn)	3m70
Diameter van den romp, ongeveer	0.60
Lengte der vleugels	1.40
Hoogte der vleugels	0.83
Afstand tusschen de vleugels	1.20
Hoogte van den kop	0.70
Hoogte van de muilopening	0.36
Lengte van de tong	0.64
Lengte van de tanden	0.10
Lengte van de ooren	0.50
Hoogte van het gansche gevaarte, van de pooten tot den top der vleugels	1.48

Deze maten verschillen niet veel van die, welke te vinden zijn bij J. J. Steyaert, Volledige beschrijving van Gent, 1857, bl. 120, en bij Fr. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, I, 1882, bl. 512.

Over het gewicht van den Draak treft men integendeel zeer uiteenlopende cijfers aan. Volgens Steyaert bedraagt dit 922 Gentsche ponden of nagenoeg 400 kilogr., volgens Fr. De Potter, slechts ruim 180 kilogr., en volgens Em. De Busscher, Beschrijving van den historischen stoet, 1849, blz. 44, ongeveer 900 kilogr. !

Ons Belfort werd eerst in de jaren 1376 en volgende voltooid; 't is dan dat de stadsrekening van 1377-1378 in de volgende posten de geboorte van den Draak vermeldt :

Teerst van den Beelforte ende huurclocke . . .	14395 lb. 11 s. 11 d.
Van den Drake, van den appele ende van der huesse	2312 lb.

De huesse is de looden kegel, waarin de top van eene met schaliën gedekte houten torenspits uitloopt; de appel de bol, die er van boven aan vast is.

Langen tijd heeft men aan den Gentschen Draak eenen fantastischen oorsprong toegedicht : hij zou door de kruisvaarders in 1204 uit Constantinopel meegebracht zijn. In eene verhandeling, welke in 1872 in het Volksbelang verscheen, meen ik deze legende uit den weg geruimd te hebben. Onze Belfortwachter heeft geen buitengewoner afkomst dan zijne ambtgenooten van Ieperen en Doornik, maar hij onderscheidt zich van deze door zijne grootere afmetingen.

Naschrift : Het is ons niet duidelijk of bij de beschrijving der karakteristieken, Vuylsteke het heeft over de originele draak of over deze die nu

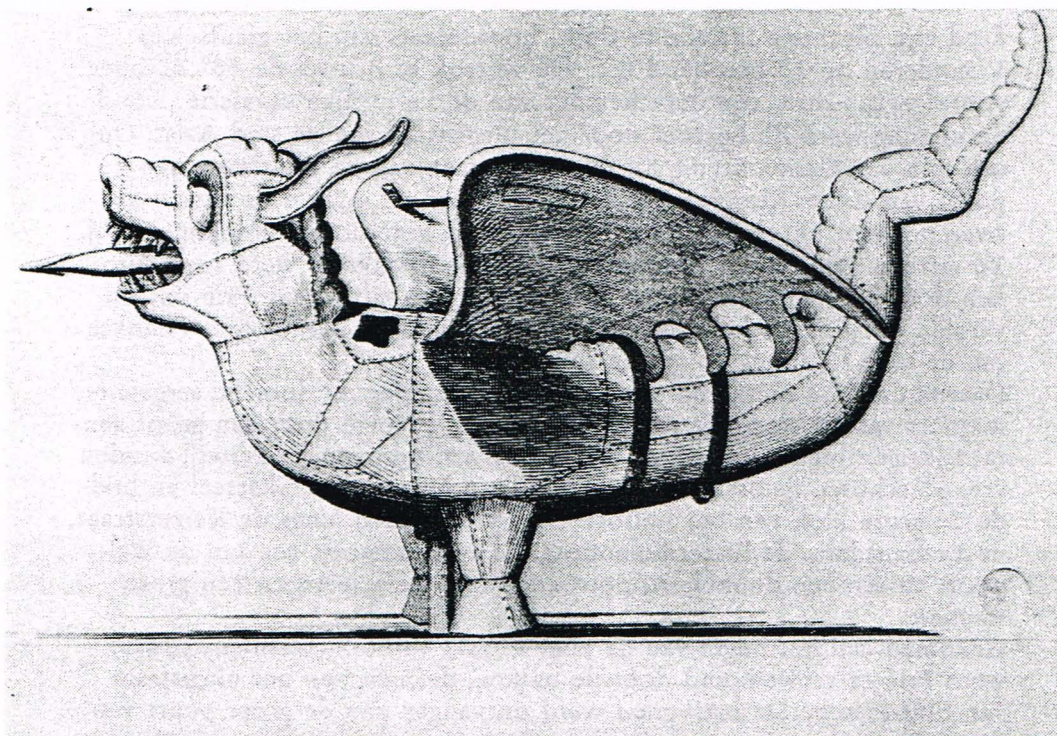
op de spits van het Belfort prijkt en dateert van 1854.

Deze gegevens willen we aanvullen met een uittreksel uit het werk van H. Nowé "Het Belfort van Gent" (1949) : "De draak van het Belfort, fabelachtig bewaker der schatten en die, van op zijn toren, schijnt te waken over de gemeentelijke vrijheden, is steeds, zoals gezegd, zeer populair geweest. Deze populariteit groeide nog de dag dat men er aan dacht hem vuur te laten spuwen bij openbare feestelijkheden.

Dit geschiedde een eerste maal op 30 October 1595 bij de viering van de val van Kamerijk. Door middel van een stelling kon een vuurwerkmaker de draak bereiken. Rondom het monster werden ook pektonnen geplaatst, die in brand werden gestoken. In 1625 werd de inneming van Breda gevierd door het afschieten vanaf de draak van honderd en acht vuurpijlen en hetzelfde jaar, bij de geboorte van een Spaanse prinses, duurde het vuurwerk drie dagen lang. Hetzelfde gebeurde in 1629 bij de geboorte van een prins, in 1637 bij de bekroning van de Koning der Romeinen, in 1648 voor de viering van de ongelukkige vrede van Munster, in 1683 voor het opbreken van het beleg van Wenen door de Turken. De aanduiding van de hertog van Anjou voor de troon van Spanje in 1700 en de intrede van de hertog van Marlborough in 1709, boden aan de draak, niettegenstaande die uiteenlopende politieke omstandigheden, een gelegenheid om vuur te spuwen. De Gentenaars genoten nogmaals van hetzelfde schouwspel in 1741 bij de geboorte van de toekomstige keizer Jozef II en tijdens de processie der Vijfhonderdste Verjaring van de Heilige Macharius (1767). Het laatste vuurwerk werd op de draak afgeschoten bij het bezoek van de Prins van Oranje in 1819.

Voegen wij hierbij dat de draak, in de loop der tijden herhaaldelijk naar beneden werd gehaald, hetzij voor herstellingswerken, hetzij tijdens de veranderingswerken aan de klokkentoren. Hij daalde voor het eerst in 1445 doch werd "binnen de XIV dagen weder opgesteld al nieuwe ende schone verghult". De Gentenaars konden hem nogmaals van dichtbij bekijken in 1543, 1684, 1743 en 1771 !"

In 1839 besloot de gemeenteraad de klokkentoren van het Belfort te vervangen. De aanbesteding voor het beneden halen van de draak en de klokken werd toegewezen aan De Meyer, timmermansbaas, Le Clercq en Tillieu, molenmakers, en dit voor 3000 fr. Op 26 mei daalde de draak naar beneden en werd ze tentoongesteld in de vestibule van de universiteit. Einde juni werd de draak overgebracht naar het Weldadigheidsbureau op de Pouillemarkt 4; de draak was zichtbaar voor het publiek op maandag en vrijdag voor 10 centimes, de overige dagen voor 25 centimes. Door allerlei omstandigheden werd de toren van het Belfort eerst in 1854 herbouwd en werd de draak op maandag 14 augustus 1854 terug op de toren geplaatst. Het proces-verbaal van

de plechtigheid werd in een doos op de rug van de draak geplaatst. Nog op 14 augustus publiceerde de Gazette van Gent een lang artikel over de historie van de draak.

In 1912 werd de ijzeren toren van 1854 opnieuw afgebroken; also kwam de draak weer naar beneden. Ze werd hersteld in de stedelijke technische school; in 1913 was ze terug op haar plaats.

M. S.

DE PLECHTIGE INTREDE VAN DE MARKGRAAF VAN PRIÉ TE GENT OP 18 OCTOBER 1717

Door de verdragen van Utrecht (1713) en van Rastadt (1714) kwam ons land opnieuw onder het Oostenrijks bestuur. Karel VI, vader van Maria-Theresia, bezette de troon van Oostenrijk van 1711 tot 1740. De markgraaf Prié, gevolmachtigd minister voor ons land, hebbende de volmacht van Karel VI om in zijn naam de eed af te leggen en tevens de eed en de eerbewijzen van de Zuidelijke Nederlanden te ontvangen,

deed zijn plechtige intrede te Gent, hoofdplaats van het graafschap Vlaanderen op 18 oktober 1717. Hij vertrok te Brussel de 16° oktober voorafgegaan door een detachement van de keizerlijke cavalerie. Rond de middag werd hij begroet door het magistraat van de stad Aalst. Op een mijl van Gent ontving hij de eerbewijzen van de bisschop. Aan de poort van Gent, Keizerspoort genaamd, werd de markgraaf tussen de twee poorten ontvangen door de schepenen getooid in ceremoniekledij. Ze werden geleid door de groot-baljuw. De markgraaf werd toegesproken door de stadspensionaris, terwijl de groot-baljuw aan Prié op een verguld bord de sleutels van de stad overhandigde. De markgraaf dankte om de verwelcoming en gaf de sleutels terug.

Daarna deed de markgraaf zijn intrede, voorafgegaan door de sergeant-majours van de stad, die te paard waren en gevolgd door een groot aantal rijtuigen meestal met vier of zes paarden bespannen. Terwijl werden vreugdeschoten gelost door de artillerie in het versterkt kasteel en luidde de grote klok van het Belfort. De optocht reed langs de Keizerstraat, de Brabantdam, de Watermolenbrug, de Brabantstraat tot aan de Walpoort tussen een dubbele rij poorters onder de wapens en een grote menigte.

Gekomen aan het begin van de Nieuwstraat (Sint-Pietersnieuwstraat) werd Prié er verwelkomd door de baljuw, de meier en het magistraat van Sint-Pieters. De markgraaf werd ontvangen aan de grote poort van de abdij en naar zijn appartement geleid. Kort daarna kwam de Raad van Vlaanderen de markgraaf begroeten.

De zeventiende oktober rond de middag kwamen twee schepenen van de Keure in ceremoniekledij aan de markgraaf de erewijn in twee tonnen beschilderd met de wapens van de stad, aanbieden. De tonnen lagen op een wagen bedekt met rood laken. De schepenen waren begeleid door de trompetblazers en de trommelslagers van de stad en door vijftig poorters. Deze waren uitgerust als grenadiers met rode mantel en bonnet, waarop de wapens van de vorst en de het devies FIDES ET AMOR waren gebrodeerd.

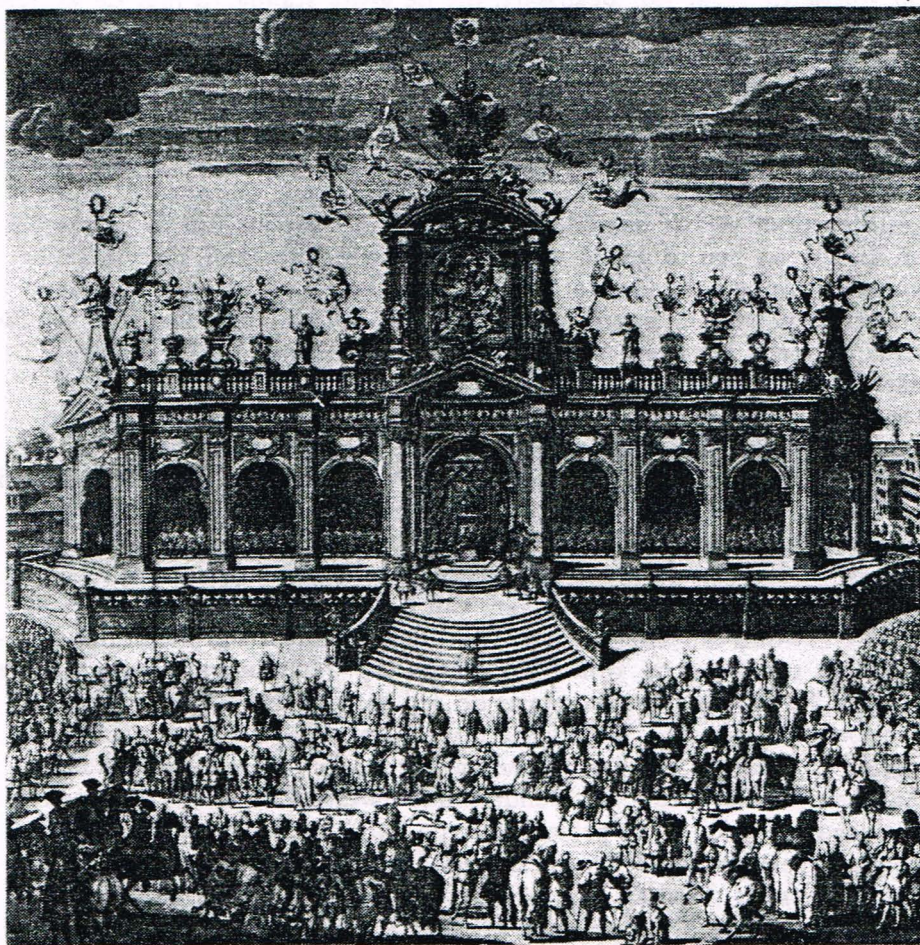
De achttiende om negen uur begaven de bisschop, de prelaten en de afgevaardigden van de geestelijkheid zich te paard naar de Sint-Pietersabdij. Allen waren prachtig uitgedost en waren voorafgegaan door hun dienaars te voet in een schoon livrei.

De edelen en de afgevaardigden van de steden en de kasselrijen vergaderden op de Kouter aan het hotel van Jean-François de Melun, graaf van Beaussart, die erfelijk het recht bezat de grote standaard van Vlaanderen te dragen.

De paters Recoletten, de pastoors van de vijf Gentse parochiekerken, de geestelijken van de abdij, de abt van Enname (dit omdat de abt van de Sint-Pietersabdij nog niet gemijterd was), de abt van Oudenburg bij Brugge, de abt van Geraardsbergen, de abt van Sint-Andries bij Brugge, allen van de orde der Benediktijnen, met staf en mijter, kwamen processiegewijs onder het luiden der klokken, de markgraaf aan zijn ver-

blijf afhaken. Daarna begon de tocht door de grote poort van de abdij langs het Stalhof over het Sint-Pietersplein, waar cavalerie, dragonders en infanterie waren opgesteld, langs het kerkhof naar de abdijkerk van Sint-Pieters.

Op het kerkhof voor de poort van de kerk was een triomfboog opgericht, versierd met een schilderij en opschriften. Aan de ingang van de kerk was een tweede triomfboog opgericht. De stoet ging door het middenschip (dat nog niet voltooid is) van de kerk langs een gang versierd met planten en schilderijen tot aan de ingang van het koor, waar een derde triomfboog was met een schilderij, die de overeenkomst tussen Lodewijk, graaf van Vlaanderen en de abt van Sint-Pieters in 1332, voorstelde. Bij de offerande schonk de markgraaf drie gouden souvereins en een stuk stof versierd met gouddraad. Na de mis las ridder

De Vrijdagmarkt 1717.

Jean-Baptiste de Heems, staatssecretaris in het Latijn de eedformule voor, waarin de privileges van de abdij worden bevestigd, terwijl Prié geknield de hand legde op het Evangelie. Daarna werd het Te Deum gezongen begeleid door klokkengelui en door salvo's van de artillerie. Het magistraat van Sint-Pieters begeleidde de markgraaf en zijn gevolg tot aan de scheiding tussen de jurisdictie van de Sint-Pietersabdij en de stad Gent, waar afscheid werd genomen.

De optocht was als volgt samengesteld : een eskadron van de keizerlijke cavalerie, de sabel in de hand, met vooraan trommelslagers en trompetblazers, opende de stoet. De twee sergeant-majours van Gent, ook met trommelslagers en trompetblazers, stapten voor de afgevaardigden van de steden en de kasselrijen. Dezen reden op rijk versierde paarden op twee rijen en waren begeleid door hun knechten in prachtig livrei. Hierop volgde de graaf van Beaussart, die de grote standaard met de wapens van Vlaanderen droeg. Daarna stapten de afgevaardigden van geestelijkheid, de prelaten en de bisschoppen van Gent en Brugge. Een groot aantal edellieden, allen te paard en rijkelijk uitgedost, en dertig voetknechten, acht boden en zes pages, allen in een rode kledij versierd met gouddraad, gingen zijne excellentie vooraf. Prié reed te paard en was omringd door boogschutters en hellebaardiers. De optocht werd gesloten door twaalf paarden versierd met de wapens van de markgraaf en die elk op een rij geleid werden door twee knechten, drie staatsiekoetsen, elk getrokken door zes paarden en een escadron dragonders met trommelslagers en trompetblazers. De optocht ging langs de Nieuwstraat, voorbij het Klein Vleeshuis, de Kalandenberg en de Kruisstraat naar de kathedraal.

De bisschop en het kapittel van de kathedraal wachtten de prins op aan de hoofdingang van de kerk en leidden hem tot aan het koor. Nadat iedereen plaats had genomen, deed Prié hem door de staatssecretaris de Heems, de geloofsbriefen overhandigen en gaf ze aan de raadspensionaris, die ze met luide stem voorlas. De bisschoppen van Gent en Brugge boden aan de markgraaf het Evangelie aan, waarop hij rechtstaand zijn hand legde en in naam van de keizer als graaf van Vlaanderen de gewone eed aflegde. Dan deed Prié driemaal een kleine klok rinkelen als teken dat de keizer het graafschap Vlaanderen in bezit had genomen. Nu las de staatssecretaris de eed van vazaliteit, getrouwheid en gehoorzaamheid voor, die daarna door de bisschoppen, de prelaten, de edelen en door de afgevaardigden van de steden en van het Land van Aalst en van het Land van Dendermonde werden afgelegd; de geestelijken legden hierbij zoals gebruikelijk de hand op de borst, de wereldlijken met geheven hand. Nadat de eedaflegging was geëindigd riepen de wapenmeesters driemaal "Leve Karel, Keizer en Koning, Graaf van Vlaanderen". De bisschop zong het Te Deum, begeleid door het luiden der kerkklokken, de beiaard van Belfort en de losbranding van kanonnen in het kasteel en op de stadswallen.

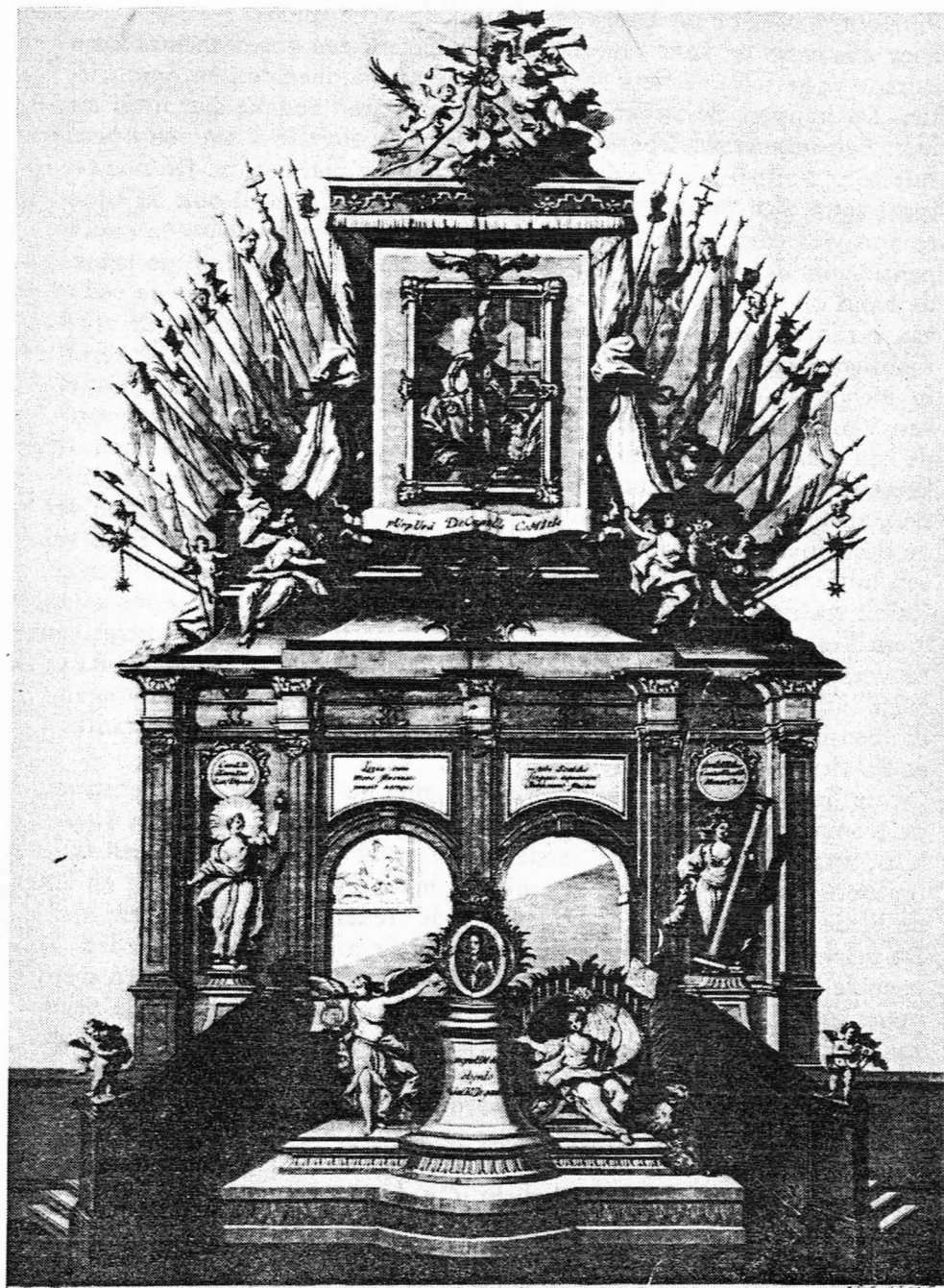
Na het Te Deum werd de stoet opnieuw gevormd en trok langs de Ma-

deleinstraat, de Kalandenberg, de Kouter, de Zonnestraat, de Veldstraat, de Koornmarkt en de Lange Munt naar de Vrijdagmarkt.

Hier was langs de kant van de Sint-Jacobskerk een grote en prachtige estrade opgesteld, versierd met schilderijen, standbeelden en opschriften. De trappen, de zitbanken en de vloer waren bedekt met rood laken. Een infanteriekorps was voor de estrade opgesteld om een open ruimte te vormen, waar een escadron kavalerie plaats nam. De markgraaf zette zich op de troon onder een baldakijn, terwijl ook de andere hoogwaardigheidsbekleders plaats namen. Nu las opnieuw de raads-pensionaris de geloofsbrieven en de eedformule voor, terwijl de prins de hand op het Evangelie plaatste. De staatssecretaris las dan de eed van vazaliteit, getrouwheid en gehoorzaamheid voor, die door de afgevaardigden van de steden en de kastelrijen werd afgelegd. Na de ceremonie riepen de wapenmeesters "Leve Karel, Keizer en Koning, Graaf van Vlaanderen". Volgens het verslag van de plechtigheid beantwoorde een dichte menigte, die op de Vrijdagmarkt had plaats genomen, deze kreet met luide toejuichingen. Terwijl wierpen de wapenmeesters gouden, zilveren en koperen medailles in de menigte. Twee raadslieden van de domeinen en de ontvanger-generaal wierpen tevens uit een raam van een huis, rechts van de estrade en rechtover het standbeeld van Keizer Karel, waarvan de gevel behangen was met rood laken, een groot aantal medailles. Deze medailles stelden aan de voorzijde voor het portret van de vorst met de woorden "Carolus e sextus Rom. Imp. et tertius Rex Hisp."; de achterzijde stelde voor : een leeuw en twee leeuwjongen, die een draak en enkele slangen bestrijden en de legende "Constantia et Fortitudine".

De optocht werd opnieuw gevormd en ging nu langs de Kammenstraat, de Koningstraat, de Zandberg voorbij het Sint-Jorishof naar het stadhuis, waarvan de gevel was versierd met opschriften. Hier was een triomfboog opgericht met in het midden het portret van de keizer en langs de beide zijden de wapenschilden van de steden en de kasselrijen.

De markgraaf van Prié met zijn gevolg en de afgevaardigden werden naar de kavalkade-zaal geleid, waar een der prachtigste gastmalen werd opgediend. De tafel had een hoefijzervorm met 180 couverts. De prins zat vooraan in een zetel met links en rechts generaals en ministers van zijn gevolg; de bisschoppen van Gent en Brugge zaten rechtover de markgraaf met naast hen de afgevaardigden van de geestelijkheid en de edelen van de provincie. Een orkest luisterde de feestdis op. 's Avonds werden opnieuw vreugdeschoten gelost, luidden de klokken van het Belfort en waren de straten verlicht. Op de Vrijdagmarkt waren vier kunstige piramiden opgesteld : twee waren zeshoekig, de andere vierkantig; ze waren versierd met wimpels en met lantarens. Ook aan het stadhuis stonden drie piramiden, waarvan de lantarens beschilderd waren met de wapens van de vorst en van de steden en de kasselrijen van Vlaanderen.

*Arche de Triomphe de 60 pieds de hauteur, élevée dans l'Hotel de Ville au grand Exercice par lequel on
 se va reconnoître de la Place de Charles V (dite du Vendôme) après l'Inauguration, où l'on mettoit au
 son de la Carabole pour aller de marcher à Table au major Jaque Fropas, qui y avoit préparé.
 le 20. Mars 1793.*

De negentiende oktober werd op de Vrijdagmarkt een vuurwerk ontstoken; op het stadhuis had een bal plaats.

De volgende dag trokken twee kompagnies burgers van vijftig man elk, gekleed als grenadiers door de stad; de Sint-Michielsgilde vergezelde hen. Ze deden hier en daar oefeningen en schoten per peleton. Achter hen kwamen beelden van grote vogels en vreemde dieren, die prachtig waren versierd. Een triomfwagen sloot de stoet. De markies aanschouwde de stoet van het huis van de groot-baljuw op de Kouter.

De eenentwintigste deed de Sint-Michielsgilde oefeningen met het zwaard op een verhoog op de Vrijdagmarkt. 's Avonds werd op de Lieve een tweede vuurwerk gegeven.

Het verslag eindigt met de bemerking "De praal en de grote uitgaven voor de ceremonie zijn een bewijs van de vreugde van het volk van Vlaanderen zich weer te bevinden onder het Oostenrijks bewind".

Wat moeten we bij dit verhaal denken? De plechtigheid verliep naar het middeleeuws patroon en zal zeker een massa geld aan de stad Gent hebben gekost. Het zou interessant zijn de stadsrekeningen te onderzoeken. Vermoedelijk waren er wel veel kijklustigen, maar aan de "volksvreugde" kunnen we weinig geloof hechten. De massa sloeg waarschijnlijk het hele gedoe apatisch gade en was enkel bedacht om de dagelijkse strijd om een pover bestaan.

M. VAN GENT

NOOT

Deze tekst is opgesteld aan de hand van het boek "Relation de l'inauguration solennelle de sa sacrée Majesté Impériale et Catholique Charles VI, empereur des Romains, toujours Auguste et troisième du nom Roy des Espagnes, comme Comte de Flandres, célébrée à Gand, Ville Capitale de la Province, le XVIII Octobre 1717".

BIBLIOGRAFIE

De verzamelaar van boeken, die onderwerpen in verband met Gent behandelen, heeft zeker niet te klagen. Vooreerst moeten we vermelden.

Panoramisch Gezicht op Gent in 1534 met inleiding door Johan Decavele, stadsarchivaris. Het werk is uitgegeven door Pro Civitate, kost 600 fr. en omvat: een merkwaardige studie met zeldzame illustraties over de eerste voorstellingen van Gent, een panoramisch plan van Gent plus doorschijnend inlegblad met de nummers, alsook een lijst met niet minder dan 536 plaatsnamen, het panoramisch plan van Gent opgeploid

in het boek en hetzelfde plan in een rol. Een prachtuitgave, waarvoor al de medewerkers warm moeten gefeliciteerd worden. Het werk is verkrijgbaar onder meer in het Stadsarchief, Abrahamstraat te Gent.

Ook moeten we de drie katalogen van de tentoonstellingen vermelden :

Gent duizend jaar Kunst en Cultuur :

I. Muurschilderkunst, schilderkunst, tekenkunst, graveerkunst, beeldhouwwerk.

II. Boekdrukkunst, boekbanden, borduurkunst, edelsmeedkunst, miniatuurkunst.

III. Stadsontwikkeling, keramiek, koper en brons, ijzerwerk, tin, meubelkunst, tapijtkunst.

De drie werken samen tellen ongeveer 2000 bladzijden en bevatten een schat van gegevens; bovendien zijn ze rijk geïllustreerd en bieden ongeveer 350 reproducties van kunstwerken. Onmisbaar voor de studie van Gent.

Naast deze werken moeten we nog vermelden :

Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen :

Provincie Oost-Vlaanderen Kanton Gent VII. In dit deel worden de kerk Sint-Martinus, de kerk Sint-Paulus en de kerk van Sint-Theresia van het Kind Jezus behandeld. Het repertorium kost 100 fr. en is verkrijgbaar bij het Kon. Instituut voor het Kunstpatrimonium, Jubelpark I Brussel. (Postrekening 210-0661206-09).

Artes textiles VIII :

Bijdragen tot de geschiedenis van de tapijt-, borduur- en textielkunst. 1974. (212 blz., prijs 800 fr.) Te bestellen : Vereniging voor de Geschiedenis van de Textiele Kunsten, Frans de Coninckstraat 17B Ledeborg).

Om te eindigen vermelden we nog "Zevenhonderd jaar Meulestede", een reeks artikels, die verschenen in mei in de krant "Het Volk" en de artikels "Gentse Kapiteins en krijgslieden" (12.5) en "Oudste huis Keizer Karelstraat verbluft door zijn rijkdom" (30.5) in De Gentenaar.

VRAAG EN ANTWOORD

Vraag 67 van de Heer P. Decaluwe

Bij het invoeren van de Gregoriaanse Kalender werd de achterstand t.o.v. de zonnestand ingelopen door de 4 oktober 1582 te laten volgen door de 15 oktober 1582 (een breuk van 10 dagen).

Deze aanpassing gebeurde niet overal op hetzelfde ogenblik.

Wat onze gewesten betreft vind ik geen enkel precies gegeven hieromtrent. Spanje, waartoe wij op dat ogenblik nog behoorden, zou de aanpassing ook in 1582 hebben doorgevoerd. Voor Vlaanderen heb ik het jaar 1584 gevonden zonder enige precisering. Kan er mij iemand hier meer inlichtingen verschaffen, met vermelding van bronnenmateriaal ?

Vraag 68 van de Heer A. Janssens

Op 1 januari 1945 vielen verscheidene Duitse vliegtuigen de basis van St.-Denijs-Westrem aan. Poolse vliegers, die terugkeerden van een opdracht, vielen ze aan waarbij verscheidene Duitse vliegtuigen in Gent nederstortten.

Kan iemand van de leden, deze plaatsen lokaliseren, bestaan er foto's over deze vernieling, mogen ze gekopieerd worden ?

Vraag 69 van de Heer A. Linters

Wie bezit foto's, tekst of inlichtingen betreffende de oudste stoommachine te Gent, die werkte in de "Lys" ?

Antwoord op vraag 64

Door tussenkomst van de Heer J. Vastiau ontvingen we nog een antwoord op vraag 64 van de Heer A. Jacquemain, penningmeester van "Les Amis du vieux Liège".

"Cette hotte consistait surtout à transporter des légumes depuis le marché de la Place Cockerill ou d'ailleurs jusqu'au domicile des dames de haute qualité qui trouvaient déplacée l'action de porter elles-mêmes des paquets.

Madame louait une botteresse qui l'accompagnait au marché où elle entassait dans la hotte les légumes, fruits et autres denrées qu'elle venait d'acheter.

Dans mon jeune âge, j'ai connu ces botteresses, mais depuis très longtemps, au moins 70 ans, elles n'existent plus.

Elles figurent parfois aux fêtes paroissiales ou dans les cortèges historiques, principalement en Outremeuse, quartier populaire de la Ville de Liège".

Antwoord op vraag 65

- a) Congoster ingehuldigd in 1955
- b) Ruitersbeeld Koning Albert ingehuldigd op 9 mei 1937
- c) De Mastplanters 1900
- d) De Vechtende tijgers 17 november 1919
- e) De Hazewind 1930
- f) De geketende slaven door museum aangekocht in 1892
- g) De eerste stap in 't leven : 1925, geplaatst 1930
- h) De aarde : geboetseerd in 1940, gegoten in 1960
- i) De verheerlijking van de sport : 1960
- j) Gedenkteken Graaf Oswald de Kerckhove : 1923
- k) Gedenkteken Graaf de Smet de Nayer : onthuld op 6 juni 1937

(medegedeeld door de Heer Jo Van Waesberghe)

Antwoord op vraag 66

Justo Billet, de Gentse kroniekschrijver (Gent 1592-1682) schreef in zijn zesde boek het volgende gedicht :

*LOFDICHT tot meerder ornemendt
Van onse schoon Maghet van Ghent.*

Den auteur hier sijn devoir doet,
U wenscht vrede ende voorspoet,
Den seghen Godts in overvloet,
Van Wie dat alles commen moet.

Tot u doet hij sijn compliment,
O edel schoone Maeght van Ghendt,
Door autheijt, sterckheijt excellendt,
Door heel Europa wel bekendt.

Ghij sijt het hooft van Vlaenderlandt,
Den lusthof van heel Nederlandt,
Met goede lucht, waeters plaeijsandt,
Hebt schoone vruchten abondandt.

Vischrijck sijn u rivieren al,
Tot vijf of sesse int ghetal,
Waerop men sterck negotieert,
Waerdoor meest dese stadt floreert.

En daeghelicx noch prospereert
En grootlicx in alles vermeert,
Wandt sij wort wel ghegouverneert,
Macht noch credit haer en manqueert.

De Justici daer triompheert,
De Politi mede regneert,
Wat worter meer ghedesireert,
Niet, dan dat Godt haer conserveert.

Voor verdere gegevens : zie "Gent in de literatuur en in de folklore"
door Dr. P. De Keyser (Gent 1935).

BIBLIOTHEEKNIEUWS

I. Wij ontvingen met dank :

- Jaargangen van het Bulletin en Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, alsook een "Inventaire archéologique de Gand", van dhr. de Smet de Naeyer;
- Een overdruk van het cultureel jaarboek Oost-Vlaanderen 1973 handelend over Armand Heins, kunstenaar en esteet (D'Hont E-Heins M) van ir. M. Heins, alsook een catalogus van de tentoonstelling 'Oost-Vlaanderen van 1880 tot 1925' gezien door de kunstschilder Armand Heins;
- De brochure 100 jaar St.-Machariusparochie Gent 1873-1973 van dhr. Gaston Hebbelinck;
- Een gidsbrochure voor de bezoeker van het Museum voor Sierkunst van dhr. Daenens, conservator;
- Oude straatnamen van Gent (Victor Fris) van dhr. Raymond De Meyer.

II. Monique Lesenne werd bekroond met de provinciale prijs van Oost-Vlaanderen voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde 1974 voor haar merkwaardige inzending over archeologische vondsten te Tongeren-Koninksem, die haar reeks van bibliografische vondsten in het Vlaamse land afsluit.

Reeds in de XVIe eeuw werden bodemonderzoeken gedaan, maar de vondstmeldingen werden niet gepubliceerd of waren verspreid in vaktijdschriften.

Het omvangrijk werk van de kandidaat bundelt al deze gegevens, vult een leemte in en betekent voor de toekomstige vorsers een rijke bron van inlichtingen om de kennis over het verst verleden van ons land te verrijken.

In het provinciaal cultureel jaarboek van 1976 zal in extenso de betekenis van haar werk door haar promotor prof. dr. DE LAET belicht worden.

AANVULLENDE LEDENLIJST

- 778 - Penning E., Verenigde Natieslaan 206, 9000 Gent
- 779 - Clierieck, Dendermondsesteenweg 131, 9120 Destelbergen
- 780 - Cappuyns L., Kouter 131, 9000 Gent
- 781 - Vindevogel R., Lindestraat 102, 9790 Wortegem - Petegem
- 782 - Fassin J. D., Baron Cyriel Buysseplein 15, 9820 Sint-Denijs-Westrem
- 783 - De Cramer P., Sint-Lievenslaan 88, 9000 Gent
- 784 - Bruyneel P. A. Halewijn, Stationsstraat 100, 9810 Drongen
- 785 - Lerno G., Vlasgaardstraat 48, 9000 Gent
- 786 - Mw Claes M., Frère Orbanlaan 373, 9000 Gent
- 787 - Vrancken A., Prins Albertstraat 146, 9110 Sint-Amandsberg
- 788 - Meirschman, Wondelgemstraat 105, 9000 Gent
- 789 - Mw Thibau - Janssens M., Kortrijksesteenweg 433, 9000 Gent
- 790 - Hoste A., F. Burvenichstraat 274, 9219 Gentbrugge
- 791 - Claeys M., Rijke Klarenstraat 32, 9000 Gent
- 792 - Mauquoy P., Martelaarslaan 447, 9000 Gent
- 793 - Vercautere H., Sint-Lievenspoortstraat 159, 9000 Gent
- 794 - Plasschaert A., Kortrijksesteenweg 431, 9000 Gent
- 795 - Baert G., Koning Albertlaan 33, 9000 Gent
- 796 - Z.E.H. Gaublomme V., Ardeense Jagersstraat 5, 9803 Gottem
- 797 - Deschamps J., Hofveld 6, 1630 Linkebeek
- 798 - Niece A., 7091 Havay
- 799 - Wolff F., Jules De Cocklaan 12, 9219 Gentbrugge
- 800 - Mw Lyssens A., Sint-Paulusstraat 2, 9000 Gent
- 801 - Michel J. P., Charles de Kerchovelaan 225, 9000 Gent
- 802 - Mw Van de Velde - Guillemin, Sint-Kwintensberg 96, 9000 Gent
- 803 - Dhooge B., Meulestedesteeweg 67, 9000 Gent
- 804 - Coryn G., Sint-Denijslaan 190, 9000 Gent